

Vapo Oy
Paikalliset polttoaineet/Resurssit
Irma Tommila
PL 22
40101 JYVÄSKYLÄ

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) 12 §

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO VAPO OY:N PATASUON TURVETUOTANTOALUEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA, PYHÄNTÄ, SIIKALATVA JA KÄRSÄMÄKI

Vapo Oy:n Patasuolla on vireillä ympäristövaikutusten arviointimenettely. Arviointimenettely käynnistyi vuonna 2005, kun Vapo Oy toimitti yhteysviranomaiselle hankkeesta arviointiohjelman. Nyt on menossa arviointimenettelyn toinen vaihe, kun Vapo Oy toimitti arviointiohjelman perusteella laaditun arviointiselostuksen Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 25.3.2010.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke

Patasuon turvetuotantoalue Pyhännän, Siikalatvan ja Kärsämäen kuntien alueella.

Hankkeesta vastaava

Patasuon turvetuotantohankkeesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista vastaa Vapo Oy, yhteyshenkilönä Irma Tommila.

Konsulttina arviointiselostuksen laatimisessa on toiminut Destia Oy Konsulttipalvelut, yhteyshenkilönä Tomi Kärrä. Ohjelmavaiheessa konsulttina oli Planora Oy.

Yhteysviranomaisena toimii Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jäljempänä ELY-keskus, yhteyshenkilönä Kirsi Kalliokoski. Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä 1.1.2010 Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksesta tuli osa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki 468/1994) ja sen nojalla annetun asetuksen (713/2006) 6 §:n mukaisen hankeluettelon kohdan 2 e) perusteella YVA-menettelyä sovelletaan turvetuotantohankkeeseen, kun yhtenäiseksi katsottava tuotantopinta-ala on yli 150 ha.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Arviointiohjelma ja arviointiselostus

YVA-menettelyn aluksi hankkeesta vastaava Vapo Oy laati arviointiohjelman, joka oli suunnitelma siitä, mitä ja miten hankkeen ympäristövaikutuksia aiotaan selvittää. Yhteysviranomaisen kuulutti arviointiohjelman nähtävillä olostä ja pyysi siitä lausuntoja. Mieli piteensä saivat esittää kaikki, jotka halusivat. Saatuaan lausunnot ja mieli piteet yhteysviranomaisen antoi hankkeesta vastaavalle lausuntonsa ohjelmasta ja siitä, miltä osin sitä oli täydennettävä.

Hankkeesta vastaava on koonnut selvitykset arviointiselostukseksi. Sen nähtävillä olostä ja mieli piteiden esittämisestä on kuulutettu ja siitä on myös pyydetty lausunnot sekä on ollut mahdollisuus antaa mieli pite. Saatuaan lausunnot ja mieli piteet yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. Ympäristövaikutusten arviointimenettely päättyy, kun yhteysviranomaisen toimittaa tämän arviointiselostuksesta antamansa lausunnon hankkeesta vastaavalle.

Yli 10 ha:n turvetuotantohanke vaatii ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan, jonka Patasuon tapauksessa käsittelee Pohjois-Suomen aluehallintovirasto. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto on liitettävä mahdolliseen ympäristölupahakemukseen.

Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomaisen on kuuluttanut arviointiselostuksen nähtävillä olostä YVA-lain 8 a §:n mukaisesti Pyhännän, Siikalatvan ja Kärsämäen kuntien sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen virallisilla ilmoitustauluilla 8.4 – 14.5.2010. Arviointiselostus on ollut nähtävillä kuulutusaikana Pyhännän, Siikalatvan ja Kärsämäen kunnanvirastoissa, Pyhännän, Piippolan ja Kärsämäen kirjastoissa sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. Lisäksi arviointiselostus on ollut nähtävillä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen www-sivuilla.

Arviointiselostuksen vireillä olostä on tiedotettu 8.4.2010 sanomalehdissä Kaleva, Siikajokilaakso ja Pyhäjokiseutu.

Arviointiselostusta esiteltiin yleisötilaisuudessa, joka järjestettiin Pyhännän metsätietokeskuksessa 21.4.2010. Paikalla oli vajaa 30 henkilöä mukaan lukien hankkeesta vastaavan ja konsultin edustajat. Hankkeen esittelyn jälkeen käyty keskustelu oli vilkasta ja asiallista. Keskusteluissa nousi esille huoli turvepölyn kulkeutumisesta Iso Lamujärveen. Myös pölyn vaikutukset järveen ja sen virkistyskäyttöön sekä kiinteistöjen arvonalennukseen huolettivat. Meneillään oleva ympäristövaikutusten arviointiprosessi kaksine vaiheineen aiheutti myös hämmennystä. Ihmeteltiin, miksi samaa asiaa toistetaan jälleen. Syynä tähän saattaa olla arviointiohjelman ja –selostuksen välissä kulunut pitkä aika, viisi vuotta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn suhde ja ero voi myös vielä joillekin tahoille olla epäselvä. Ei ole tiedossa, miksi arviointiselostuksen laatiminen kesti näin kauan.

YHTEENVETO HANKKEESTA

Hanke ja sen vaihtoehdot

Patasuon turvetuotantohankkeen tarkoituksena on tuottaa pääasiassa energiaturvetta Haapaveden ja Oulun voimalaitoksiin. Vapolla on hallussaan Patasuolla 337 ha, josta arviointiohjelman mukaan sarkaojitettua ja tuotantokuntoista pinta-alaa oli 275 ha, mutta arviointiselostuksen mukaan 266 ha. Sarkaojitus on tehty vuonna 1981. Alueen keski- ja eteläosat on myös ruuvattu ja pinnat muotoiltu vuonna 1988. Tuon ajankohdan jälkeen alueella ei ole tehty mitään turvetuotantoon tähtääviä töitä. Vesienkäsittelyrakenteita ei ole tehty. Vedet johdetaan laskuojan kautta Viitapuroon, josta edelleen Luomajoen ja Kärsämäenjoen kautta Pyhäjokeen. Etäisyys Iso Lamujärveen ja järven etelärannan loma-asutukseen on lyhimmillään 800 metriä. Lähin vakituinen asutus sijaitsee noin 2,3 – 3 kilometrin etäisyydellä Sydänmaankylällä.

Patasuon hyödynnettävä turvemäärä on noin 2 milj.m³, joka vastaa energiamäärältään noin 1,85 milj. MWh. Keskimääräinen tuotantomäärä on 135 000 m³ vuodessa. Patasuon kunnostaminen turvetuotantoon aloitettaisiin eristysojien kaivamisella sekä vesienkäsittelyrakenteiden rakentamisella. Alueen puusto poistettaisiin ja sarat ruuvattaisiin ja muotoiltaisiin. Alueelle kaivettaisiin reuna- ja kokoojaojat, jonka jälkeen sarkaojat puhdistettaisiin. Turvetta tuotettaisiin pääasiassa touko-syyskuun aikana haku-menetelmällä. Tuotannon loppuvaiheessa voitaisiin käyttää myös imu- tai mekaanista kokoojavaunua. Tuotannon kokonaiskesto olisi 15 – 30 vuotta.

Mikäli hanketta ei aloiteta, alue jäisi nykyiseen tilaansa.

Arviointiohjelmassa hankkeesta vastaava ehdotti arvioitavaksi kaksi varsinaista vaihtoehtoa nollavaihtoehdon lisäksi. 1-vaihtoehtona oli tuotannon aloittaminen koko tuotantokelpoisella alueella vesienkäsittelyrakenteina sarkaojarakenteet, laskeutusaltat ja virtaamansäätö. 2-vaihtoehdossa vesienkäsittelynä oli lisäksi jokin liukoisia ravinteita pidättävä menetelmä, kuten pintavalutus. Yhteysviranomaisen totesi lausunnossaan, ettei 1-vaihtoehto ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukainen eikä siten realistinen vaihtoehto. Yhteysviranomaisen vaati, että 2-vaihtoehdossa tarkastellaan myös kemiallista vesienkäsittelyä. Lisäksi yhteysviranomaisen vaati, että tarkasteluun otetaan vaihtoehto, jossa tuotantomenetelmänä on Vapossa kehitelty uusi, lähes pölyämätön menetelmä (biomassakuivuri).

Arviointiselostuksessa on arvioitu **nollavaihtoehdon** lisäksi vaihtoehtoja, jotka eroavat toisistaan vain vesienkäsittelymenetelmiltään:

Vaihtoehto 1a: tuotannon aloitus koko tuotantokelpoisella alueella vesienkäsittelynä sulan kauden aikainen pintavalutus.

Vaihtoehto 1b: tuotannon aloitus koko tuotantokelpoisella alueella vesienkäsittelynä ympärivuotinen pintavalutus.

Vaihtoehto 2: tuotannon aloitus koko tuotantokelpoisella alueella vesienkäsittelynä kemikalointi.

Uutta tuotantomenetelmää ei ole otettu lisävaihtoehdoksi yhteysviranomaisen vaatimuksesta huolimatta. Arviointiselostuksen mukaan uusi menetelmä ei ole vielääkään

teknistaloudellisesti valmis, vaan vasta kehittelyvaiheessa. Selostuksen mukaan uusi menetelmä on käyttökelpoinen vain pienillä (10-15 ha) kohteilla. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan menetelmä on kyllä teknisesti toteuttamiskelpoinen, mutta ilmeisesti vielä liian kallis.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Yhteysviranomaisen pyysi arviointiselostuksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: Pyhännän kunta, Siikalatvan kunta, Kärsämäen kunta, Ympäristöpalvelut Helmi, Peruspalvelukuntayhtymä Selänne, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue, Kainuun ELY-keskuksen kalatalouden ryhmä, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuurin vastuualue, Metsähallituksen luontopalvelut, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys, Kärsämäen osakaskunta ja Pyhäjokivarren kalastusalue. Lisäksi jokaisella on ollut oikeus esittää mielipiteensä hankkeesta.

Lausuntoja annettiin yhteensä 12 ja mielipiteitä 11 kappaletta. Lisäksi useilta tahoilta tuotiin esille vaatimus, että arviointiohjelmavaiheessa toimitettu 319 mökkiläisen allekirjoittama mielipide pitää edelleen ottaa huomioon. Vaatimusta perusteltiin sillä, että mielipiteessä esitetty vaatimus hankkeen toteuttamatta jättämisestä on edelleen voimassa.

Seuraavassa on yhteysviranomaisen laatima tiivistelmä lausunnoista ja mielipiteistä YVA-lain 9 §:n mukaisesti.

Lausunnot:

Pyhännän kunnanhallitus toteaa lausunnossaan, että arviointiselostus on riittävän yksityiskohtainen ja perusteellinen. Tuulen suuntaa koskeva tutkimus tulee tehdä turvetuotantoalueella eikä käyttää arvioinnin perusteella etäällä olevia havaintopisteitä. Iso Lamujärvi on koko Pohjois-Pohjanmaata ajatellen tärkeä virkistyskohde, jossa on runsaasti vapaa-ajan asutusta sekä merkittäviä matkailuelinkeinoja palvelevia hankkeita. Luonnonympäristö maisemineen muuttuu pysyvästi turvetuotannon myötä ja turvetuotantotoiminta Iso Lamujärven läheisyydessä vaarantaa järven tilan. Järveen ei saa päästää yhtään lisää turvepölykuormaa. Pöly- ja meluhaitat vapaa-ajan asu- tukselle ja järven virkistyskäytölle ovat erityisen merkittävät. Kunnanhallitus esittää, että vaihtoehdoista valitaan O-vaihtoehto, eli hanketta ei tule toteuttaa, vaan jättää alue nykyiseen tilaansa.

Kärsämäen kunnanhallituksen lausunto on sisällöltään sama Pyhännän kunnan- hallituksen lausunnon kanssa. Kunnanhallitus esittää, että vaihtoehdoista valitaan O- vaihtoehto, eli hanketta ei tule toteuttaa, vaan jättää alue nykyiseen tilaansa.

Siikalatvan kunnanhallitus toteaa lausunnossaan, että Patasuon turvetuotanto- hankkeen ympäristövaikutukset kohdistuvat pääosin muualle kuin Siikalatvan kunnan alueelle. Kunnanhallitus kuitenkin tukee Pyhännän kunnan kantaa, että hanke Iso Lamujärven läheisyyden vuoksi tulisi jättää toteuttamatta.

Ympäristöpalvelut Helmi esittää lausunnossaan useita näkökohtia, jotka tulee arvioida tai selvittää hankkeen seuraavassa vaiheessa. On arvioitava mm. turvetuotanto-hankkeiden kuormitusten suuruus ja yhteisvaikutus Pyhäjoen valuma-alueella ja Iso Lamujärvellä sekä miten Pyhäjoen ja Iso Lamujärven tila ja veden laatu muuttuu turvetuotantolisäyksen johdosta. Vesistövaikutuksia tulisi arvioida myös biologisilla laatekijöillä, kuten esim. pohjaeläimistömuutoksilla, sekä rehevöitymistä kuvaavilla leväindikaattoreilla. Hankkeen aiheuttamaa liettymistä eli kiintoaineen ja humuksen kertymistä vastaanottavaan vesistöön tulisi arvioida ja tehdä se kumulatiivisesti koko tuotantoajan osalta. Lausunnon mukaan hankealueen kuivattaminen vaikuttanee myös järven veden pinnan korkeuteen ja sitä kautta järven tilaan. Iso Lamujärvi on erittäin suosittu monipuolisten virkistyskäyttöominaisuuksiensa vuoksi eikä nyt suunnitellun turvetuotantotoiminnan tule heikentää sitä.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne esittää lausunnossaan useita näkökohtia hankkeen jatkosuunnittelun ja toteutuksen suhteen. Vesienpuhdistusta mitoitettaessa on huomioitava rankkasateiden ja kevättulvien aiheuttamisen runsaiden valumiin lisäksi myös talviajan valumahuiput kiintoainekuormituksen vähentämiseksi. Vesiensuojelumenetelmiä on seurattava jatkuvasti ja tarpeen mukaan niihin on tehtävä muutoksia. Hankkeen vaikutuksia tulee tarkkailla ja kuormituksen olennaisesti lisääntyessä vesienkäsittelymenetelmiä tehostaa. Jäte- ja polttoainehuolto on suunniteltava siten, ettei siitä aiheudu ympäristön pilaantumista. Jäte- ja polttoainehuollon ja muista toimintatavoista on tiedotettava riittävästi alueella työskenteleviä haitallisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Virkistysalueiden pöly- ja meluhaittojen minimoimiseksi on huomioitava tuotannonaikainen tuulen voimakkuus ja suunta, eri tuotantovaiheiden jaksoitus ja rytmitys. Pölyämistä voi vähentää myös tuotannonaikaisen kosteuden huomioimisella.

Lausunnossa todetaan myös, että turvetuotannon aikaiset pöly- ja meluvaikutukset kohdistuvat luonnon lisäksi lähialueella asuviin ja vapaa-aikaa viettäviin. Lähellä sijaitsevan Iso Lamujärven virkistyskäyttö on vilkkaimmillaan juuri tuotantokauden aikana.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa lausunnossaan, että Patasuo sisältyy maakuntavaltuuston turvetuotantoon hyväksymiin soihin, jotka on esitetty maakunnallisessa energiastrategiassa. Hanke on siten lähtökohdiltaan maakunnallisen suunnittelun mukainen. Edellytyksenä on kuitenkin, ettei vaikutusarvioinnissa ilmene sellaista, joka olisi ristiriidassa maakuntakaavan turvetuotantoa koskevan yleismääräyksen kanssa tai maakuntakaavan muiden merkintöjen kanssa. Liitto toteaa kuitenkin, että turvetuotantoa koskevan yleismääräyksen asiasisällön olisi selostuksessa voinut kertoa tarkemmin, sillä juuri se on maakuntakaavan lainvoimainen turvetuotantoa ohjaava osa. Pyhäjoen pääuoma on osoitettu arvokkaan vesistön merkinnällä (av), mikä puoltaa hyvää vesiensuojelun tasoa. Arviointiselostuksen perusteella suon käyttöönotto ei näytä olevan ristiriidassa maakuntakaavan yleismääräyksen kanssa edellyttäen, että vesiensuojelu hoidetaan riittävän tasokkaasti. Ympäristövaikutusten osalta saattaa olennaisimmaksi nousta hankkeen suhde Iso Lamujärven ranta-asutukseen sekä Sydänmaankylään. Paikallisyhteisöjen palaute voi tuottaa tältä osin tarkentavaa näkemystä arviointiselostuksessa esitettyyn nähden.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lausunnon mukaan arviointiselostusta voi pitää nykytilanteen osalta hyvänä ja lausunnonantajan toimialaan liittyvissä asioissa perusteellisena ja kattavana. Vaikutukset kala- ja riistakantoihin tuodaan esille selkeästi. Kalastustiedustelujen ja sähkökoekalastusten mukaan Patasuon laskupurojen ja jokien kalastoon ei Pyhäjokea lukuun ottamatta nykyisellään kuulu sellaisia lajeja, jotka olisivat herkkiä mahdolliselle veden laadun muutokselle eikä selvitysten mukaan turvetuotanto aiheuta olennaisia haittoja kalakannoille tai kalastukselle. Selostuksessa olisi voitu pohtia, miten pitkän tuotantokauden aikana mahdollisesti muuttuvat ilmasto-olosuhteet – lämpeneminen, lisääntynyt sadanta ja valunta – vaikuttaisivat alapuolisiin vesistönsosiin ja kalastoon. Vesistöalueella on useita toiminnassa olevia turvetuotantoalueita ja lähialueilla vireillä uusia hankkeita, joten niiden yhteisvaikutusta pitäisi pyrkiä arvioimaan kokonaisuutena. Valtioneuvoston periaateohjelmassa turvetuotannon haittojen vähentämiseksi keskeinen asia on valuma-alueittainen suunnittelu. Lupaviranomaisen tulisi määrittää kestävä taso turvetuotantoalueiden määrässä ja sijoittelussa. Turvetuotannon alkaessa lausunnonantaja pitää esitettyä 1b – vaihtoehtoa parhaana toteutustapana.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus lausuu arviointiselostuksesta yleisen kalatalouden valvontaviranomaisena, että selostuksessa on selvitetty hankkeen lähivaikutusalueen kalastoa ja kalastusta pääsääntöisesti riittävällä tarkkuudella, ja se tarjoaa käyttökelpoisen pohjan toiminnan kalataloudellisten vaikutusten arvioimiseksi. Selostuksen sivulla 78 todetaan, ettei Viitapurossa esiinny lohensukuisia kalalajeja. Tehdyssä tiedustelussa Viitapurossa pyynnin kohteena oleva lajisto jäi kuitenkin epäselväksi. Viitapuron kalalajeja on täsmennettävä mahdollista ympäristölupahakemusta varten.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri –vastuualue toteaa lausunnossaan, että selostuksessa on oikein tunnistettu, että turvetuotannon liikennevaikutukset ovat suurimmillaan vähäliikenteisillä, alemmalla tieverkolla. Yhdystiet 18447 ja 18443 ovat heikosti kantavia ja kärsivät keilirikoista. Raskaan liikenteen suhteellinen lisääntyminen on suurta ja todennäköisesti ympärivuotinen raskas liikenne ei tule onnistumaan.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat –vastuualue lausunnossa todetaan, että Patasuon vaikutusarvioinnissa on huomioitu ja arvioitu hankkeen merkittävimmät ihmisiin kohdistuvat vaikutukset. Merkittävänä asiana arvioinnissa nousee esille etenkin loma-asukkaiden pelot alueen luonto- ja virkistyskäyttöarvojen alenemisesta ja veden laadun heikkenemisestä hankkeen vaikutuksesta Iso Lamujärven ympäristössä. Myös melu- ja pölyvaikutukset herättävät pelkoja. Mikäli hanke etenee esitetyssä laajuudessa, on suositeltavaa tiedottaa hankkeen etenemisestä ja vaikutuksista lähialueen asukkaille/loma-asukkaille. Ennen tuotantokautta asukkaille jaettava ohjeistus pöly- ja meluhaittojen ilmoitusmenettelystä helpottaa vuoropuhelua toimijan ja asukkaiden välillä. Arviointiselostuksessa esitetyn perusteella voidaan todeta, että etenkin alueen pohjoisosassa (lohko 4) toiminnan aikaisiin lähimmille lomakiinteistöille aiheutuviin pölyvaikutuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota (esim. onko mahdollista tuotannon vaiheistaminen). Mikäli pohjoisosan alueet tulevat esitetyllä tavalla tuotantokäyttöön, tulisi pölyvaikutusten seuranta järjestää lähimmille lomakiinteistöille. Merkittävä ja jatkotyössä huomioitava vaikutus on myös

kuljetusreittien sorapäälysteiset huonokuntoiset paikallistiet (yhdystiet 18557 ja 18443). Pöly-, melu- ja turvallisuusvaikutuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry. kyseenalaistaa Vapon menettelyn, jolla se hankittuaan arvosoita on ne heti ojittanut ja perustelee sitten aiemmalla ojituksella mm. hankkeen vähäisiä vesistövaikutuksia. Lausunnon mukaan ennallistamiskelpoisuutta ja sen ympäristövaikutuksia pitää 0-vaihtoehdossa tarkastella ja ottaa huomioon, että nostamatta jäänyt turve korvataan jollain muulla polttoaineella kuin turpeella. Suon nykytilan epäselvä kuvaus arviointiselostuksessa vaikuttaa lausunnon mukaan tarkoitushakuiselta. Kuvassa 12 esitetään mahdollisen pintavalutuskentän aluetta, mutta muuta tietoa kentästä ei kerrota, vaikka kentän nykytila on erittäin olennainen tieto menetelmän käyttökelpoisuuden ja vaikutusten arvioinnissa.

Lohko IV poikkeaa muusta ns. tuotantopinta-alasta merkittävällä tavalla. Kasvillisuusselvityksen mukaan loholla on jäljellä jopa vaateliasta lajistoa. Se on myös lähinnä järveä ja luonnontilaisen suon ympäröimä. Perusteltua olisi ollut arvioida yhtenä vaihtoehtona toteutusta ilman lohkoa IV. Vaikutuksia ilmastoon ei selostuksessa mainita lainkaan. Arvioinnista puuttuu keskeinen vaikutusten arviointi luonnonvarojen hyödyntämiseen ja siitä seuraava vuorovaikutussuhteiden selvittäminen sekä turveraaka-aineen käytön välilliset vaikutukset eli turpeen polttamisesta aiheutuvat päästöt ilmaan ja ilmastoon rajataan selvitysten ulkopuolelle. Turpeen mahdollisia käyttökohteita lueteltaessa olisi tullut mainita, että pääkäyttökohde Haapavesi on lauhdelaitos, jotka turvevoimaloista ensimmäisenä joudutaan sulkemaan. Tämä lisää merkittävästi riskiä Patasuon turpeenottohankkeen kannattavuudelle. Patasuon turpeen hiilivarasto on 185 000 tonnia, josta poltettaessa vapautuu lähes 690 000 tonnia hiilidioksidia. Tähän tulee lisätä noin 14 prosenttia turvekenttien ja aumojen päästöjä.

Turvesoiden yhteenlaskettu suhteellinen osuus purkuvesistön osavaluma-alueista ei selviä. Selostuksessa ei mainita valtioneuvoston tulevaisuusselontekoa vuoteen 2050, joka linjaa turpeenkäytöstä, että voimaloiden käyttöänsä päätyttyä fossiilista polttoainetta ja turvetta käyttävät voimalat ajetaan alas, ellei niissä oteta hiilidioksidia talteen. Näillä näkymin hiilen talteenotto taloudellisesti on Suomessa mahdotonta, joten turpeenpolton lopettamiseen täytyy varautua jo lähivuosikymmeninä. Alasajo aloitetaan lauhdetuotannosta, ja kun Haapavesi on lauhdelaitos, se voi sulkeutua jo melko varhain. Kaikissa Haapaveden laitoksen turvesoiden yvauksissa tulee varautua tähän mahdollisuuteen ja ainakin kertoa siitä arviointiselostuksessa.

Vaikutusalueen raja on kuvattu kehnosti. Kuvasta 32 näyttäisi, että Patasuon turpeennostoalueen ympäristövaikutukset rajoittuisivat vain suon reuna-alueeseen, mutta tekstissä myönnetään, että vähäisiä vaikutuksia voi olla ulompanakin. Esimerkiksi melun koettu haittavaikutus ulottuu hyvin laajalle Iso Lamujärven rannoille eikä sen toteamiseen tarvita desibelimittauksia. Hankkeen aiheuttamien yli 700 000 tonnin hiilidioksidipäästöjen vaikutus on vähintään maakunnallinen ja yhteiskunnallisesti myös valtakunnallinen ja jopa globaali.

Patasuon linnustollista merkitystä pidetään selostuksessa vähäisenä, mutta ainakaan lohkon II linnustollista merkitystä ei voi vähätellä. Nykytilassaankin suo vaikuttaa olevan merkittävä voimakkaasti taantuvan riekon elinpiirinä. Lajista ei kuitenkaan ole selostuksen karttakuvassa merkintää. Riekkoa ei vielä lueta suojelullisesti merkittäväksi

lajiksi, mutta sen taantuminen elinympäristöjen vähetessä tulisi nimenomaan turvesoiden ympäristövaikutusten arvioinnissa ottaa huomioon. Kun suolintujen habitaa-
tit katoavat pala palalta, ei uusia korvaavia elinympäristöjä tyhjinä reviereineen löydy
enää muualta. Luontokartoitukset ovat osin vanhentuneita. Kun ohjelmavaiheesta on
kulunut viisi vuotta, niin aikaa inventointien täydentämiseen olisi ollut.

Perinteinen päästöjen laskentamalli ei pysty selvittämään kevättulvien ja satunnaisten
rankkasateiden kuormituspiikkejä, jotka ovat oleellinen osa turvesoiden kuormituk-
sesta. Selvityksen päästöarvio etenkin kiintoaineen osalta on voimakkaasti alimitoitet-
tu. Toisaalta laskuvesistön kunto on niin heikko, ettei minkäänlaista kuormituksen li-
säystä tulisi sallia. Selostuksessa ei arvioida, mitä hankkeen päästöt vaikuttaisivat
vesienhoitolain mukaisen tilatavoitteen saavuttamismahdollisuuksiin laskuvesistössä.

Pölyäminen on aivan oikein arvioitu merkittäväksi ympäristövaikutukseksi. Selvitykset
perustuvat mallinnuksiin ja laskelmiin, mutta mallinnukset eivät riitä kuvaamaan todel-
lisuutta. Niissä ei edes kaikkia työvaiheita pystytä ottamaan huomioon, kun ei ole
käytettävissä pölypäästökertoimia. Johtopäätökset ovat siitä huolimatta vaikutuksia
vähätteleviä ja ihmisten paikallisia kokemuseräisiä havaintoja mitätöiviä. Sellaisia
tutkimuksia ja seurantoja ei tehdä, joissa saataisiin selville pölyn leviämistä erilaisissa
olosuhteissa ja sen vaikutuksia vesistöissä. Turpeenoton aloittaminen Patasuolla
muuttaisi merkittäväällä tavalla suon nykytilaa, sillä suo on edelleen kasvipeitteinen.
Iso Lamujärven ekologinen tila on luokiteltu hyväksi. Alle kilometrin päässä suolta si-
jaitsevalla järvellä on myös erittäin suuri merkitys virkistys- ja kalatalouskäytössä, jo-
ka on noteerattu myös maakuntakaavassa. Alueen tuulensuuntia koskevat mittaustu-
lokset on otettu Kajaanista, ja vallitsevimaksi tuulensuunnaksi on saatu idän ja kaa-
kon välinen suunta. Se ei taida olla kovin osuva tulos paikallisesta näkökulmasta.
Epäselväksi jää, millaisen vaikutuksen pari vuosikymmentä avoimena turvepintana
oleva suo aiheuttaisi järven tilalle ja sen virkistyskäytölle. Melun osalta todetaan pit-
källisen desibelien pyörittelyn jälkeen, että meluhaitan merkittävyyden kokeminen on
loppujen lopuksi henkilökohtainen asia, jota ei voi mittaamalla todeta. Se pitää paik-
kansa, ja melun ongelmallisuutta lisää tässä tapauksessa turvesuon sijainti laajan
järvenselän lähellä, joka kantaa melun kiusallisen kauaksi.

Yhteiskunnallisina vaikutuksina pidetään ainoastaan turpeenhankinnan suoraa ja välil-
lisiä vaikutuksia. Ei oteta huomioon, että turve korvataan kotimaisilla uusiutuvilla raa-
ka-aineilla ja niiden hankinta työllistää samoilla alueilla samoja tahoja ja selvitysten
mukaan turpeenhankintaa enemmän. Asukaskyselyn tulokset osoittavat sen, että tur-
peenoton aloittamisen vaikutukset Patasuolla koetaan erittäin kielteisinä. Kyselyn tu-
lokset osoittavat sen, miten haitallisena turvesuon avaaminen koetaan tämän poikke-
uksellisen arvokkaan, virkistyskäyttöä ja kalastusta varten vaalitun Iso Lamujärven
viereen. Koska hanke koetaan näin kielteisenä, sillä on suuri vaikutus ihmisten elin-
oloihin ja viihtyvyyteen. Ristiriita Vapon ja asukkaiden välillä on sovittamaton ja tämä
tulisi myöntää myös arviointiselostuksessa.

Yhteenvetotaulukosta 33 puuttuu arvio ennallistamisen vaikutuksista. Jos turpeenotto
ei toteudu, se on hyvin todennäköinen maankäyttömuoto tai ainakin sen tulisi olla ja
siksi ennallistamisen vaikutusten arviointi on olennainen osa 0-vaihtoehtoa. Taulu-
kossa esitetty arvio Patasuon soveltuvuudesta edelleen muutosajaksi levähdys-
alueeksi toteutusvaihtoehtoisissa on järjetön. Jäätössä oleva suo voi kelvata teerelle

soidinalueeksi, kun se ei sellaisena eroa paljon tasaisesta jään ja lumen peittämästä aapasuosta. Muuttolintujen levähtämistä Patasuolla ei linnustoselvityksessä ole arvioitu, mutta kasvittomana ja ravinteettomana se tuskin on sovelias levähdysalueeksi. Vaikutukset virkistyskäyttöön toteutusvaihtoehdoissa eivät tuotantoalueella eli itse suolla heikkene vaan lakkaavat. Sen sijaan lähialueilla, kenties Iso Lamujärvelläkin ne heikkenevät. Vesistö- ja kalastovaikutukset toteutusvaihtoehdoissa on arvioitu pahasti alakanttiin. Pölyämisen tai melun vaikutuksia Isoon Lamujärveen ei ole tunnistettu. Vaikutustarkastelun rajausten mukaan Iso Lamujärvi ei ole ollut edes vaikutusalue.

Konsultti esittää kovin ennenaikaisesti todennäköiseksi toteutusvaihtoehdoksi vaihtoehtoa 1 ympärivuotisine pintavalutuskenttineen. Ympäristövaikutusten arviointimenetely edeltää päätöksentekoa antaen sille eväitä. Hankkeesta vastaava päättää, viekö hanketta eteenpäin ja lähteekö tässä tapauksessa hakemaan lupaa. Lupaa ei ratkaista ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä. Hakijan kannalta epäkelvoo on sekin, että selostuksen puutteet ovat niin suuria, että mahdollisessa lupavaiheessa on edessä mittavat lisäselvitykset. Puutteellisesti on selvitetty esimerkiksi vesistövaikutuksia ja erityisesti vaikutuksia Isoon Lamujärveen. Luvansaanti ei ole etukäteen varmaa.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys (jatkossa PPLY) esittää näkemyksensä arviointiselostuksesta keskittyen hankkeen linnusto- ja ekosysteemivaikutuksia koskeviin osiin. Lausunnon mukaan muutamista tarkastelun kattavuuteen liittyvistä puutteista huolimatta arviointiselostus on tarpeeksi laaja ja ymmärrettävästi kirjoitettu, jotta arvioinnin riittävyttä ja hankkeen vaikutuksia voidaan tarkastella selostuksen perusteella.

Patasuo olisi alun perin pitänyt rajata ojituksen ja turvetuotannon ulkopuolelle. On yhteiskunnallisesti epäoikeudenmukaista, että kolmisenkymmentä vuotta sitten tehtyjen toimenpiteiden ansiosta turvetuotannon aloittamista Patasuolla voidaan nyt pitää luonnonsuojelun kannalta lähes merkityksettömänä tai ympäristönsuojelun kannalta jopa myönteisenä, kuten arviointiselostuksessa yritetään väittää. Muutokset on vielä pääosin mahdollista peruuttaa.

Arvioinnin tarkastelualue on rajattu liian suppeaksi. Esimerkiksi linnustoselvityksen kattama alue on rajattu kutakuinkin tuotantoalueen ulkorajojen mukaan. Kasvillisuuskartoituksessa rajausta on hieman laveampi, mutta siinäkin ei tarkastella koko hydrologis-ekologista kokonaisuutta. Kokonaisuudessaan Patasuon ja Hirvirämeen muodostaman 1270 hehtaarin laajuisen suoalueen keskelle sijoittuvalla 266 hehtaarin tuotantoalueella olisi vaikutuksia koko suoalueeseen. Kasvillisuuskartoituksen mukaan ojitusta seuranneen kuivumisen vaikutukset näkyivät sammalajistossa vuonna 2002 aina 100 metrin päässä sarkaojitetusta alueesta. Tuotannon käynnistyessä ja ajan kuluessa vaikutukset hydrologiaan, kasvillisuuteen ja linnustoon epäilemättä laajenisivat. Selostuksessa väitetään, että hankealueen ympäristö on pääosin metsäojitettu. Jos kuitenkin tarkastellaan hankealueeseen suoraan rajautuvaa aluetta, voidaan todeta että selvästi yli puolet hankealueesta rajautuu ojittamattomaan turve- maahan.

Lausunnossa todetaan tehdyn linnustoselvityksen puutteet seikkaperäisesti. Yhden päivän linjalaskennalla osittain päällekkäisillä linjoilla antaa korkeintaan käsityksen

useimpien yleisten ja runsaslukuisten lintujen parimääristä, mutta sen perusteella ei voida arvioida suon merkitystä harvinaisille tai vähälukuisille lajeille, koska todennäköisyys niiden osumiseen laskentareitille on hyvin pieni. Patasuon linnustoselvitys on tehty keskikesällä, jolloin kahlaajien ja vesilintujen havaittavuus on jo huomattavasti laskenut, joten periaatteessa linnustoselvityksen päätelmät Patasuon linnuston merkittävyydestä voivat olla pelkästään laskenta-ajankohdasta ja puutteellisesta tutkimuksesta johtuvia virhepäätelmiä. Linnustokartoitus on jo kahdeksan vuotta vanha, joten sen perusteella ei voida päätellä suon tämänhetkistä linnustoa kuin suuntaa antavasti. Lausunnossa on myös esitetty perusteellisesti, miten linnustoselvitys tulee uusia kokonaan riittävän perusteellisenä 3–4 laskentakerran kartoituslaskentana, jossa ensimmäinen laskentakerta on heti suon vapauduttua lumipeitteestä ja viimeinen keskikesän aikaan.

Riekkokannan arvioinnin kannalta huonosta laskentamenetelmästä ja väärästä laskenta-ajankohdasta huolimatta Patasuon linnustoselvityksessä on havaittu riekkoja. Tämä viittaa siihen, että Patasuo voi edelleen olla merkittävä riekkosuo, sillä riekkoja näkee linjalaskennassa vain satunnaisesti, ellei kanta ole poikkeuksellisen vahva.

Selostuksessa esitetty arvio, jonka mukaan Patasuota voidaan pitää linnustoltaan niin maakunnallisesti kuin laajemmassakin mittakaavassa tavanomaisena, on vailla pohjaa. Patasuosta on selvityksessä tutkittu pieni osa ja sekin puutteellisin menetelmin. Toisaalta, mikäli Patasuo todellakin olisi linnustoltaan tavanomainen, puoltaisi tämä nykytilanteessa, jossa yli 60 % Suomen soista on ojitettu ja suolintujen kannat laskevat jyrkästi (ks. esim. www.luonnontila.fi > suot) suon jättämistä turvetuotannon ulkopuolelle. Tavanomaisiakaan soita ei ole varaa menettää silloin, kun suoluonto on kokonaisuudessaan voimakkaasti uhattuna.

Patasuolla 22.5.2010 vieraillut Ari-Pekka Auvinen havaitsi lyhyellä käynnillä suon pohjoisosassa mm. tiheän kuovi- ja pikkukuovikannan (yhteensä 5–6 paria), useita kapustarintoja (mm. pesälöytö aivan hankealueen rajalta), 4–5 paria keltävästäräkkejä sekä löysi kalalokin ja ylivuotisen kurjen pesän hankealueen luoteiskulmalta. Hankealueen itäpuolisen ojittamattoman suon reunassa lauloi pohjansirkku, joka on yksi Suomen viime vuosikymmeninä jyrkimmin taantuneista lajeista ja tullaan eittämättä luokittelemaan uhanalaiseksi vuonna 2010 valmistuvassa lajien päivitetystä uhanalaisarviossa. Patasuon linnustoselvityksen ajankohta kesäkuun lopussa on ollut esimerkiksi juuri pohjansirkun havaitsemisen kannalta ongelmallinen, sillä laulun kausi on tuolloin jo päättynyt. Lisäksi Auvinen havaitsi Patasuon yli lentäneen vanhan maakotkan. Suoalue kuuluukin lähistöllä pesivän kotkan reviiriin ja siten turvetuotannon aloittaminen heikentäisi osaltaan kotkan pesimäelinympäristöä. Edellä esitetyt havainnot osoittavat, että Patasuon linnustoselvitys ei anna oikeaa kuvaa alueen linnustosta. Tarkemmalla linnustokartoituksella alueelta löytyisi hyvin todennäköisesti vielä useita lintulajeja jo havaittujen lisäksi sekä kaikkien lajien reviirimäärät tarkentuisivat. Joka tapauksessa jo nyt olemassa olevien havaintojen perusteella voidaan todeta Patasuolla olevan nykyisessä tilassaankin merkitystä uhanalaisen suolinnuston elinympäristönä.

Patasuon sisältämää turvetta tulee tarkastella myös hiilivarastona ja hiilinieluna ottaen huomioon ilmastomuutos ja sen aiheuttamat vaikutukset. Arviointiselostuksen kuvasta 6 puuttuvat alle 150 hehtaarin kohteet, jotka eivät vaadi YVA-käsittelyä. Tur-

vetuotantohankkeiden yhteisvaikutusten arvioimiseksi tulee tarkastella kaikkia alueella toteutuneita tai suunniteltuja hankkeita.

Nollavaihtoehdosta todetaan, että ”Patasuon hankealueelle ei ole suunniteltu suoluonnon ennallistamiseen tähtääviä hoito- ja suojelutoimia.” Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö tällaisia toimia voitaisi suunnitella, mikäli turvetuotantohankkeesta luovutaan. Lausunnossa tähdennetään, että luonnontilan palauttaminen tulee tarkastella perusteellisesti ja ottaa huomioon mahdollisuus tuottaa sähkö muulla tavoin kuin turvetta polttamalla sekä mahdollisuudet sähkön tarpeen vähentämiseen energiansäästötoimenpiteillä.

Lausunnonantaja haluaa korostaa, että arviointiselostuksessa esitetyn maanomistajille ja ranta-asukkaille suunnatun kyselyn tulokset ovat poikkeuksellisen selvät: suurin osa alueen asukkaista ja mökkiläisistä vastusta hanketta. Merkittävä oli myös hankkeen ohjelmavaiheessa kerätty 318 allekirjoittajan adressi, jolla vastustettiin hanketta. Tätä taustaa vasten hanke voi tuskin olla millään tavoin sosiaalisesti kestävä.

YVA-selostuksessa on PPLY:n näkemyksen mukaan tarkasteltu riittävällä tavalla eri tuotantovaihtoehtoja, mutta 0-vaihtoehtoon tarkastelu on puutteellinen. Patasuolla tehty linnustoselvitys on puutteellinen eikä anna todellista kuvaa suon linnustosta. Edellä esitettyjen seikkojen vuoksi YVA-selostuksen perusteella ei voida arvioida vaihtoehtojen 1 ja 2 vaikutuksia linnustoon suhteessa hankkeen toteuttamatta jättämiseen. Tästä johtuen arviointia tulee täydentää perusteellisella linnustoselvityksellä sekä seikka-peräisellä nollavaihtoehtoon tarkastelulla. Myös hankkeen vaikutukset ilmastomuutokseen tulee selvittää. Tällä hetkellä saatavilla olevan tiedon perusteella suon luonnontilaan palauttamisen nopea suunnittelu ja toteutus olisivat lausunnonantajan mielestä paras vaihtoehto.

Mielipiteet:

Henkilöllä A on kesämökki Iso Lamujärven rannalla Maaralan kylän kohdalla, Patasuolta katsottuna järven vastakkaisella puolella. Esittäjän mukaan Patasuon hanke on niin haitallinen Iso Lamujärveä ajatellen, että sitä ei missään nimessä saa toteuttaa. Hän asuu Kärsämäellä, jossa on toimivia turvesoita, joten on päässyt läheltä seuraamaan turpeennostosta aiheutuvia haittoja. Pahimpana haittana hän pitää turvepölyä, joka kovan tuulen aikana liikkuu mustina pilvinä. Vallitseva tuulensuunta kesällä on aina Patasuolta järvelle päin. Mökkiläisiä ajatellen myös meluhaittoja voidaan pitää äärimmäisen pahoina. Meteli ei välttämättä näy desibelimittarissa isommin, mutta häiritsevää se on. Patasuo on niin lähellä, että ilman todella pahoja meluhaittoja lomalaisille turvetta ei voi nostaa. Yleensä kun ollaan mökillä, niin halutaan olla rauhassa ilman häiriötekijöitä, eikä turvesuon läheisyydessä se onnistu mitenkään. Meluhaittoista tulee kärsimään kaikki järven lomalaiset, koska äänet kantautuvat järven yli erittäin hyvin. Nykyään kesällä tuulee päivisin liikaa turpeen nostolle, jolloin turvetta nostetaan palovaaran vuoksi öisin, silloin kun normaalit ihmiset nukkuvat. Esittäjä ihmettelee myös, millä luvalla alue on aikanaan ojitettu.

Henkilön B mukaan turvetuotannossa syntyvän pölyn vaikutuksia selostuksessa on vähätelty. Vallitseva tuuli on alueella etelän ja lännen välillä eli suoraan järvelle. Veteen tulee varmuudella pölyä. Mielipiteen esittäjä on viettänyt Iso Lamujärvellä vapaa-aikaa jo yli 35 vuotta. Veden laatu on turvesoiden ojitusten takia dramaattisesti huo-

nontunut ja kalakannat heikentyneet. Pahin tilanne koettiin kesällä 2009, kun sinilevän pitoisuus oli rannassa niin voimakas, että terveysviranomaiset kielsivät uimisen. Kaikki järveen tulevat epäpuhtauden tulevat entisestään huonontamaan veden laatua. Iso Lamujärvellä äänet kantautuvat tehokkaasti järven selän yli. Jo moottorisahan äänimelu järven toiselta puolen on häiritsevää. Arviointiselostuksessa melun vaikutusta on väheksytty. Juuri mökkeilyssä melun vaikutus korostuu, kun ollaan paljon ulkona ja vesillä. Hankkeen ainoa peruste on Vapon taloudelliset intressit. Vapo on aikoinaan hankkinut suoalueen uskossa, että järven viereen voidaan perustaa turvetuotantoalue. Siihen aikaan ei esimerkiksi suo-ojitusten järviä tuhoavia vaikutuksia tunnettu tai tunnustettu eikä valvontaa ollut. Nyt, kun nämä asiat ovat jo tavallisten ihmisten tietoisuudessa, syntyy selkeä ja perusteltu vastustus, johon viranomaisten on vastattava. Ei voi olla oikein, että alueen merkittävin virkistys- ja luontoalue tuhoaan peruuttamattomasti. Alueella on runsaasti suoalueita, jotka voidaan ottaa turvetuotantoon ilman merkittäviä ympäristöriskejä. Vapon suurin omistaja on Suomen valtio, jolla luulisi olevan arvona myös luonto ja sen suojeleminen.

Henkilö C omistaa Iso Lamujärven rannalla kiinteistön ja toteaa, että arviointiselostuksessa esitetyt pöly- ja meluhaitat vapaa-ajanasutukselle ja järven virkistyskäytölle tulevat olemaan erittäin suuret. Hän vaatii, että vaihtoehtoista valitaan 0- vaihtoehto, eli alue jätetään nykyiseen tilaansa.

Henkilö D on Iso Lamujärven ranta-asukas ja vastustaa hanketta. Hän on seurannut järven kuntoa ja huomannut veden laadun huonontuneen humuksen ja sameuden lisääntyneen. Sen aiheuttavat Konnunsuon turvetuotantoalueen laskuvedet, jotka on ohjattu järveen. Patasuon hanke lisääisi veden kuormitusta. Vakava haitta on myös pöly, joka haittaa vahvasti järven virkistyskäyttöä.

Henkilö E toteaa, että rannanomistajat esittivät ohjelmavaiheessa kielteisen kantansa yhteisessä ja monissa eri vetoomuksissa. Ei ole mitään syytä olettaa, että kanta olisi muuttunut. Syynä kielteiseen kannanottoon on hankkeesta aiheutuvat pöly- ja meluhaitat.

Henkilö F ja toinen allekirjoittaja eivät vastusta turvetuotantoa eivätkä soiden hyötykäyttöä, mutta ilmeinen vaara turvepölyn leviämisen suhteen on, sillä Patasuo rajoittuu yli kilometrin matkalta Lamujärven etelä-lounaiskulmaan. Järvelle ei ole puustollista eikä maastollista estettä pölyn eikä melun leviämiseksi järven ja aiotun turvetuotantoalueen välimatkan ollessa alle kilometrin. Enimmät kesäaikaiset paikalliset ilmapölyt ja tuulet käyvät suoraan Patasuolta järven suuntaan. Järven tila ei kestä enää yhtään lisäkuormitusta vaan päinvastoin järveen tulevaa kuormitusta pitää saada vähenemään. Kesien -08 ja -09 pienet sinileväesiintymät olivat hälyttäviä ja osoitus järven kriittiseksi muuttuvasta tilasta. Vapon tulee neuvotella alueellisesti alueella olevien kuntien kanssa vaihtoehtoisista turvetuotantoalueista, joista on ympäristölle vähemmän haittaa kuin Patasuosta. Alueen kuntien tulisi kartoittaa mahdolliset turvetuotantoon soveltuvat suot. Turvetuotantoyhtiöiden tulee jo turvetuotannon ja oman yrityksen imagonkin kannalta ottaa huomioon kuntien näkemykset ja päätökset. Tässä hankkeessa alueen kuntien, seutukunnan ja muiden asianosaisten lähes sataprosenttinen kielteinen kanta turvetuotannon aloittamiselle tulisi ottaa huomioon lupasiasiaa päätettäessä ja Patasuon turvetuotantohankkeessa tulee vain 0-vaihtoehto kysymykseen.

Henkilö G toteaa pitkäaikaisena Iso Lamujärven mökkiasukkaana (35 vuotta), että on syntynyt suuri huoli järven rehevöitymisestä. Iso Lamujärvi on alkujaan ekologisesti puhdas kirkasvetinen latvavesistö, jota ei missään vaiheessa ole maanviljelys- eikä muutkaan jätevedet pilanneet ja kuormittaneet. Voimakas järven rehevöityminen alkoi näkyä 80 -luvulla, kun alueelle tehdyt laajat metsäojitukset ja Konnunsuon turvetuotannon käynnistämisen myötä humuspitoisuus järvestä lisääntyi. Kesällä 2009 tapahtui selvä muutos rehevöitymisen seuraamuksista, kun järvestä todettiin ympäristökeskuksen toimesta ensimmäisen kerran sinilevää, jolla on suora yhteys humuspitoisuuden lisääntymiseen. Järviveden käyttö saunavetenä kiellettiin ja uimarannat suljettiin.

Hankkeella on ensisijaisesti liiketaloudelliset perusteet. Nykytilassa alue ei poikkea ympärillä olevista ojitetuista alueista. Alueelle on kasvanut puustoa ja on erittäin mieluisaa mm. hirvien asuma-alueita. Kunnostustöihin käytetty kustannus on ollut vähäinen, joten ennallistaminen luonnontilaan olisi myös pieni kustannus. Tehtyjä virheitä korjataan ennallistamalla myös metsäojitusalueilla. Patasuon alue liittyy välittömästi laajaan luonnontilassa olevaan suoaluekokonaisuuteen, joka on arvokas hillasuona ja eri lintulajien pesimäalueena. Selvityksessä on pyritty tietoisesti eliminoimaan pöly- ja meluhaitat erilaisia teoreettisia tutkimustuloksia hyväksikäyttäen. Pitkään järven rannalla asuneilla ihmisillä on täysin eri näkemys vallitsevista tuulensuunnista nimenomaan tuotantoaikana eli poutapäivinä. Kesätuulet ovat lähes poikkeuksetta etelän ja lännen väliltä jolloin turvepölylaskeumariski on huomattavasti suurempi. Meluhaitat tulevat olemaan laajemmalla alueella rannan mökkiasukkaille. Todennäköiset turvepölylaskeumamäärät tulee olemaan selvityksen mukaisia laskelmia huomattavasti suuremmat. Kun vielä otetaan huomioon pitkä tuotantoaika, turvepölyn laskeumamäärä on järven nykytila huomioiden suuri ympäristöriski. Esittäjä paheksuu Vapon menettelyä, jossa haetaan lupia kohde kerrallaan ja kierretään tietoisesti YVA menettelyä. Vapolla on Pyhännän kunnassa, Iso Lamujärven vaikutuspiirin ulkopuolella sellaisia kohteita energiatuotantoon, joissa ympäristöhaitat jäävät vähäisemmäksi. Esittäjä vaatii, että vireillä oleva Patasuon turvetuotanto hanke jätetään toteuttamatta kokonaan ja Hangasnevan ja Kurkinevan hankkeet yhdistetään yhdeksi YVA- lain mukaiseksi hankkeeksi, jossa tehdään perusteellinen selvitys kuormituksen yhteisvaikutuksesta Iso Lamujärveen. Vasta tämän jälkeen todetaan onko hankkeita mahdollisuus toteuttaa ollenkaan. Selsityksessä kysely tulee kohdistaa kaikille järven vaikutuspiirissä oleville mökkiläisille, asukkaille ym. kaikille haitoista kärsiville. Lupapäätöstä käsiteltäessä on täysi syy ottaa huomioon aikaisemman noin kaksi vuotta sitten tehdyn kyselyn vastausten mukana tulleet noin 300 mökkiläisen nimiadressit turvetuotantohanketta vastustaen. Tällä hetkellä viime kesän sinileväesiintymän jälkeen on järven suojelutarve voimistunut entisestään.

Henkilö H toteaa, että maakunnan visio korostaa monimuotoisen luonnon säilymistä ja sen merkitystä asukkaitensa hyvinvointitekijänä. Turvepohjaista energiaa tuottavien yhtiöiden strategiana on saada haltuunsa mahdollisimman laajat tuotantokelpoiset alueet luontoarvoista piittaamatta. Tarkoitukseen käytetään säädösten sallimia keinoja mm. siten, että tuotantoluvat haetaan kohde kerrallaan ja siten kierretään YVA -lain säännökset.

Iso Lamujärvi on Suomen keskipistealueen merkittävin luonnonvesi. Sen erämaisuus ja luonnontilaisuus on alueen merkittävin matkailullinen vetovoimatekijä ja luontainen

vahvuus matkailun ja virkistyskäytön ominaisuudessa. Turvetuotannon käynnistyessä melu, pöly ja vesistöön kohdistuva humus/ravinnekuorma lisääntyvät. Samoin menetetään maiseman kauneusarvot ja luonnonmarjojen (hilla, karpalo) kasvuedellytykset. Veteen kohdistuvan haitan myötä Iso Lamujärven kalastusmahdollisuudet oleellisesti heikentyvät. Järven runsas muikkukanta ja siihen kohdistuva nuottaus kyseenalaistuu, jolloin menetetään sekä saalis, että pyyntiä seuraavien ohjelmalveluiden asiakkaat.

Alkuperäinen suoluonto on osittain muuttunut ojituksen seurauksena. Alue on kuitenkin edelleen esim. merkittävää hillankasvualuetta ja suoluonnon monimuotoisuus on nähtävissä. Käynnistämällä ennallistavat toimenpiteet suoluonto voidaan palauttaa luonnonkaltaiseen tilanteeseen. Järven saarissa pesii mm. kalasääski, jolloin turvetuotannon käynnistymisellä saattaa olla haitallisia vaikutuksia pesintään. Erämainen luonto on säilynyt huolimatta runsaasta vapaa-ajan rakentamisesta. Turvetuotannon käynnistyessä tämä ominaisuus menetetään, jolloin kiinteistöihin sijoitetun pääoman arvo laskee ja matkailuelinkeinon sekä virkistyskäytön edellytykset heikkenevät. Pyhännän kunta, Pyhännän Vesi Oy, Kainuun Energia ja metsäorganisaatiot ovat investoineet Iso Lamujärven ympäristöön rakentamalla mm. vesijohto-, tie- ja sähköverkon sekä yksityiset henkilöt ovat panostaneet rakenteisiin, jätevesien käsittelyyn ja maiseman hoitoon. Mm. tehdyt investoinnit, säilyneet luonnonolot ja viihtyvyys antanee oikeutuksen uskoa siihen, että asiasta päättävä viranomainen ottaa annetut kannanotot huomioon ja päättää lopettaa Patasuon turvetuotannon käynnistämiseen liittyvät toimenpiteet. Mielipiteen esittäjä vaatii, että Patasuon YVA –lain mukaisen vaihtoehtojen ratkaisuksi valitaan 0 – vaihtoehto, eli hankkeen käsittely lopetetaan.

Henkilö I haluaisi, että lausuntopyyntö tai vastaava tiedustelu ulotettaisiin kaikille Iso Lamujärven mökkiläisille henkilökohtaisesti, koska mökkiläiset asuvat ympäri Suomea, eivätkä varsinkaan talviaikaan ole tilaisuudessa huomioda YVA -lain edellyttämää julkista ilmoittelua. Esittäjän mukaan on loukattu YVA- lain henkeä riittämättömällä tiedottamisella ja mielipiteiden keräämisellä ennen lupaprosessista tehtävää päätöstä. Hän haluaa painottaa, että kaikki yli 300 mökkiläistä ja ranta-asukasta on nyt aiotun turvetuotannon ja siitä järvelle aiheutuvien haittojen vaikutusalueella.

Patasuo on Pohjois-Pohjanmaan ainoita isoja aapasuoalueita, joka sijaitsee välittömässä yhteydessä poikkeuksellisen ekosysteemin omaavaan vesistöön, Iso Lamujärveen. Tämän poikkeuksellisen arvokkaan kokonaisuuden tuhoaminen kahdenkymmenen vuoden turvetuotannon nimissä ei ole mitenkään perusteltavissa. On täysin vastuutonta perustella tuotannon käynnistämistä sillä, että suoalue on pilattu jo aikaisemmin ojituksella. Esikuivatustoimenpiteillä on saatu paljon pahaa aikaiseksi, mutta ei se anna oikeutta vielä suurempaan tuhotyöhön. Suon suojelemiseksi se pitäisi nopeasti liittää joko soidensuojeluohjelmaan tai osaksi maakunnan Natura-alueita.

Alueen ihmiset tietävät vuosikymmenten kokemuksesta, että turpeen kuivatus- ja nosto-aikaan vallitsevat tuulet ovat valtaosin etelän ja lounaan suunnalta, mikä tarkoittaa, että tuuli kuljettaa täysin esteettömästi tuotantoalueen hienojakoisen turvepölyn järveen.

Iso Lamujärvi on koko Pohjois-Pohjanmaan merkittävin vapaa-ajan ja virkistyskäytön alue. Järven rannoilla on yli 300 kesäasuntoa ja ainakin kolme yleistä uimarantaa Pyhännän sekä ympäristökuntien asukkaille. Järvi on säilynyt hyvin pitkään poikkeuksellisen puhtaana, koska sen ympärillä ei ole ollut merkittävää maanviljelystä eikä karjatiloja. Viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana järven ekosysteemin kantokykyä on tosin rasitettu massiivisilla turvesoiden ja metsien ojituksilla. Järven rehevöityminen on pahinta juuri itärannalla, johon metsäojat ja purot kuljettavat valuma-alueeltaan turvehumusta ja muuta orgaanista ainesta. Tällä hetkellä vesistön sietokyky on selvästi ylitetty nopeassa tahdissa. Vuonna 2009 järvellä esiintyi ensimmäisen kerran sinilevää, joka on seurausta järven ravinnetasapainon järkkymisestä. Oli äärimmäisen masentavaa katsoa, kun viranomaiset olivat vihdoinkin paikalla; nyt jakamassa varoitustauluja järviveden käytölle. Rehevöitymisen yhdeksi syyksi asiantuntijat määrittivät turvehumuksen kulkeutuminen järveen. Mökkiläiset eivät ole omine jätevesine syyttömiä ja sen he ovat osaltaan päättäneet panna järjestykseen. On kiistatta selvää, että järven ekologinen tila ei kestä enää yhtään lisäkuormitusta turvehumuksen eikä jätevesien osalta.

Tästä syystä tuntuukin uskomattomalta, että Patasuon turvetuotantohankkeen ohella on lähialueella käynnistymässä yhteispinta-alaltaan lähes yhtä suuret Kurkinevan ja Hangasnevan tuotantotoimet. Molemmilta alueilta kuivatusvedet tulevat suoraan Huhmarpuroa pitkin Lamujärveen. Konnunsuon turvetuotantoalueen kuivatusvesien suodatusjärjestelmän parantaminen on ollut hyvä asia, mutta toimenpiteet ovat olleet hyödyttömiä ja myöhässä varsinkin, jos Patasuon ja muiden hankkeiden humusrasitus kasvaa vastaavasti tai jopa lisää päästöjen kokonaismäärää. Ei kai voida olettaa, että Vapo Oy voi pilkkoa hankkeensa YVA:n ulkopuolelle ilman, että kokonaisuutta arvioidaan millään viranomaistaholla, eikä hankkeista tiedoteta alueen asukkaille.

Iso Lamujärven ekologinen omaleimaisuus on poikkeuksellinen, sen vesitilavuus on hyvin pieni, järvessä on pitkät matalat rannat, keskisyvyyskin vain viiden metrin luokkaa. Järvessä ei ole tunnettuja raakavesilähteitä, vaan vesi tulee järveen pääsääntöisesti valuma-alueen metsistä ja soilta. Tästä syystä veden happamuus on ailahteleva eikä se siedä radikaaleja muutoksia päästötasoissa. Järveä pidetään, syystäkin, Pohjanmaan yhtenä parhaimmista kalajärvistä, erikoisuutena vielä hyvin lisääntyvä muikkukanta. Järvestä on vuosien ajan siirtoistutettu alueen muihin vesistöihin muikkua. Järvi on toiminut kuin arvokas ”pankki”, josta voidaan turvata lähialueen järvien lajirunsaus kriisitilanteissa. Jos järven ekologinen tasapaino tuhotaan näin lyhytnäköisellä 20 vuotta kestävällä, vain olemattomiin taloudellisiin intresseihin perustuen, saavat kaikki hävetä toimintaansa. Mielenpitemme esittäjä vaatii, että ennen lupaprosessin aloittamista vastuuviranomaiset kävisivät paikalla arvioimassa tilanteen. Katselmuksen jälkeen ainoa järkevä keskustelunaihe on sopia, koska ja miten tukitaan ojitetun suoalueen laskuoja Kärämäenjokeen.

Henkilö J ja neljä muuta allekirjoittajaa vastustavat ehdottomasti Patasuon rakentamista turvetuotantokäyttöön. Perusteluna mainitaan ympäristöriski Iso Lamujärven rehevöitymisen kiihtymisestä (jo nyt on esiintynyt sinilevää). Mainitaan myös tuotantoalueelta tulevat pölyhaitat, koska varsinkin kesäisin vallitsevat tuulen suunnat ovat etelä-länsisuuntaiset. Toiminnasta aiheutuu konemelua (tuotannossa käytettävät muokkaus- ja nostokoneet, kuorma-autoliikenne). Alueen merkittävimmän lomailujärven arvo alenee.

Henkilö K toteaa että alue on kooltaan iso ja toiminta-ajaltaan pitkä ja näin ollen ympäristövaikutuksiltaan merkittävä ja sijoittuu lähimmillään vain satojen metrien päähän Iso Lamujärven rannasta hyvin lähelle koko alueelle erittäin tärkeää virkistys- ja kalastusalueita. Lisäksi turpeennostoalue sijoittuu järven lounaispuolelle, joten tuulet ovat turvepölyn leviämisen kannalta kevät- ja kesäaikana järven suuntaan pahimmat mahdolliset. Vallitsevat tuulensuunnat ovat kesäaikana ehdottomasti etelän ja lännen välillä. Päästöjen suhteen vesitse tulevat päästöt ovat ongelmallisia, mutta paljon oleellisempaa järven kannalta on tuulten mukana kulkeutuva turvepöly, joka järveen laskeuduttuaan myös jää sinne muuttaen veden humuspitoisuutta aivan varmasti. Järven puhtaustilanteen kannalta eletään nyt kriittisiä aikoja, josta hyvänä esimerkkinä kahtena kesänä viimeisten viiden vuoden aikana esiintyneet sinileväesiintymät (kesä 2009 viimeksi). Tuntuukin täysin käsittämättömältä ajatella, että nyt kun yhteiskunta satsaa luonnon monimuotoisuuteen ja sen kestävään kehitykseen, niin samalla saatettaisiin tällaisen virkistysalueen tulevaisuus enemmän kuin vaakalaudalle aloittamalla turvetuotanto sen rantamailla. Oman pikantin lisänsä antoi Destian tekemä tutkimus, jota ei ulotettu koko järven alueelle, vaan se rajattiin ainoastaan turvetuotantoaluetta lähellä olevalle alueelle ja näin annettiin signaali, ettei turvetuotannolla ole laajempia vaikutuksia järvelle. Veteen joutuessaan turvepöly vaikuttaa koko järven veden laatuun ja ranta-asukkaiden elämään. Turvesuo sijaitsee järven lounaispäässä ja ainoa järvestä vettä pois päin kuljettava oja/joki on järven pohjoispäässä sijaitseva Lamujoki, järveen laskevat ja vettä tuovat ojat/joet ovat järven kaakkoispäässä jolloin virtaus järvestä käy etelästä pohjoisen suuntaan ja järven eteläosista liikkeelle lähtevä vesi siirtyy käytännössä koko järven läpi. Järvi on ollut erittäin tunnettu hyvästä vedenlaadusta (vedenlaatu huonontunut selvästi viimeisen 15 v. aikana), hiekkarannoistaan (pohjaan alkanut kertyä muraa), voimakkaasta muikkukannastaan sekä luonnonkauneudestaan. Esittäjä kysyykin, ajaako kyseisen turvesuon käyttöön-otto ja sen aiottu tuotanto ohitse em. seikkojen ja otetaanko se tietoinen riski, ettei järveä sen päätöksen jälkeen enää saada ennalleen, vaan todetaan että puheet ovat jälleen jääneet vain kauniiksi sanoiksi.

Lisäksi jo arviointiohjelmavaiheessa yhteysviranomaiselle toimitettiin kannanotto, jossa ei otettu varsinaisesti kantaa itse arviointiohjelmaan, vaan esitettiin selkeä hanketta vastustava kannanotto. Tämä kannanotto on pyydetty edelleen ottamaan huomioon:

Henkilö L ja 318 allekirjoittajaa Iso Lamujärven ranta-asukkaina ja virkistyskäyttäjinä katsovat, että turvetuotannon aloittaminen Patasuolla aiheuttaa ympäristöhaittoja vesistölle. Turvepöly kulkeutuu Iso Lamujärveen, mikä lisää järven ravinnekuormitusta ja heikentää veden laatua. Järven rehevöityminen ja veden laadun heikkeneminen haittaa merkittävästi järven virkistyskäyttöä ja laskee rantakiinteistöjen arvoa. Allekirjoittajien mukaan hanketta ei pitäisi toteuttaa lainkaan.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Arviointiselostuksessa on kuvattu hanketta riittävästi. Sen sijaan alueelle jo tehty toimenpiteet ja niiden ajankohdat on esitetty epäselvästi ja eri tavoin selostuksen eri

kohdissa. Kohdassa 5.1 kerrotaan, että alue on kokonaisuudessaan valmisteltu tuotantokuntoon 1990-luvulla, vaikka sarkaojitus on päättynyt vuonna 1981 ja etelä- ja keskiosien sarkojen ruuvaus ja muotoilu on tehty vuonna 1988. Selostuksen eri kohdissa on eri tavalla ilmaistu turpeen toimituspaikat. Toisaalla pääkäyttökohteeksi mainitaan Haapaveden laitos (kohdat 4.3 ja yhteenveto), mutta jäljempänä päätoimituspaikaksi mainitaan myös Oulu (kohdat 6.5 ja 7.7.3). Turpeen kuljetukseen liittyvät asiat on myös esitetty useassa eri kohdassa, mikä tekee asiasta vaikeasti hahmotettavan.

Arviointiselostuksessa ei ole tarkemmin kerrottu niitä liiketaloudellisia perusteita, joilla hanke on valittu toteutettavaksi. Ilmeisesti tarkoitetaan alueen kunnostukseen käytettyjä varoja sekä alueen hankintaan liittyviä kustannuksia. Patasuon liiketaloudellista merkitystä olisi voinut suhteuttaa vaikka Vapo Oy:n paikalliset polttoaineet – liiketoiminnan liikevoittoon, joka vuosikertomuksen mukaan vuonna 2009 oli 40,6 miljoonaa euroa.

Arviointiselostuksen kohdassa 2 on siteerattu turhaan Oulun vesi- ja ympäristöpiirin ja Oulun lääninhallituksen lausuntoja Vapon esittämästä Patasuon vesienkäsitelysuunnitelmasta, koska hanke ei noiden lausuntojen perusteella edennyt mitenkään. Sen sijaan kohdasta puuttuu olennaisempia asiakirjoja, kuten Oulun vesi- ja ympäristöpiirissä 28.6.1991 valmistunut turvetuotannon vesiensuojeluohjelma, jossa mm. Patasuolle edellytettiin haettavan vesioikeuden lupaa. Sittemmin myös Pohjois-Suomen vesioikeus antoi vuonna 1996 Kärsämäen kalastuskunnan virka-apuhakemuksesta päätöksen, jonka mukaan Patasuolla oli pidättäydyttävä turvetuotannon aloittamisesta, kunnes hankkeelle saadaan lainvoimainen lupa.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Arviointimenettely on kestänyt epätavallisen kauan, kun hanke on käynnistynyt jo vuonna 2005. Viiden vuoden kuluessa Pyhännän kunnan alueelle on tullut vireille uusia turvetuotantohankkeita. Vireillä on Patasuon lisäksi Kuohunnevan (265 ha) ja Pieni Hangasnevan, Vuotosuon ja Kiikkunevan (432 ha) YVA-hankkeet. Vireillä on myös Hangasnevan (94 ha), Kurkinevan (100 ha) ja Iso Pajusuon (90 ha) ympäristölupahankkeet. Kuohunnevan vedet johdetaan Pyhäjoen vesistöalueelle, Pieni Hangasnevan, Vuotosuon ja Kiikkunevan vedet Pyhä- ja Siikajokien vesistöalueelle. Hangasnevan ja Kurkinevan vedet on suunniteltu johdettavan Iso Lamujärveen ja Iso Pajusuon vedet Rahajokeen.

Pyhännän kunnassa sijaitseville Saarinevan (118 ha), Sauvasuon (32 ha) ja Ahmonsuon (86 ha) turvetuotantoalueille on myönnetty ympäristöluvut vuosina 2008 - 2009. Saarinevan ja Sauvasuon vedet johdetaan Siikajokeen ja Ahmonsuon vedet Rikkajokeen.

Iso Lamujärven valuma-alue on 9149 ha. Tällä hetkellä järven valuma-alueella on yksi tuotannossa oleva, Vapon Konnunsuon turvetuotantoalue, josta maksimissaan on Iso Lamujärven suuntaan Siltapuroa pitkin johdettu vesiä 60 ha:n alalta. Pääosa Konnunsuon vesistä (maksimissaan ollut 748 ha) laskee Vuoksen vesistöalueeseen kuuluvaan Rikkajokeen. Lupa-asiakirjojen mukaan Konnunsuon luontaisia laskusuuntia ei ole muutettu. Konnunsuon turvetuotantoalueen kunnostus on aloitettu 1970-

luvun lopulla. Konnunsuon lähellä on myös Lamminnevan (alun perin 107 ha) vanha turvetuotantoalue, jonka vedet johdetaan myös Rikkajokeen.

Korkein hallinto-oikeus poisti päätöksellään Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavasta kaikki turvetuotannon aluevaraukset, joten tällä hetkellä turvetuotannon sijoittumisen ohjaukseen ei ole hallinnollisia keinoja. Lupa- ja valvontaviranomaisilla ei myöskään ole mahdollisuutta ottaa kantaa hankkeiden toteuttamisen tarpeisiin. Hankkeet tulevat vireille yksitellen hakijoiden toimesta ja haluamassaan aikataulussa. Tästä syystä hankkeiden yhteisvaikutusten arviointi korostuu. Patasuon arviointiselostuksessa lukuisten vireillä olevien hankkeiden yhteisvaikutuksia ei ole kuitenkaan arvioitu, mikä on suuri puute.

Vaihtoehtojen käsittely

Nollavaihtoehto on esitelty kohdassa 5.1. Toteutusvaihtoehtoja on esitelty kohdissa 5.2, 6.2, 6.3 ja vielä kohdassa 6.4.2. Päätymistä juuri valittuihin toteutusvaihtoehtoihin ei ole selostuksessa perusteltu. Selostuksessa ei ole varsinaisesti pohdittu vaihtoehtojen toteutuskelpoisuutta eikä verrattu eri vaihtoehtoja keskenään. Eri vaihtoehtojen vaikutukset on kyllä esitetty ja taulukoitukin, mutta epäselväksi jää, miksi on jo valittu toteutusvaihtoehdoksi ympärivuotisen pintavalutuksen käyttö sitä enemmän perustelematta.

Hankkeesta vastaava ei siis ottanut tarkasteltavaksi vaihtoehdoksi uutta Vapo Oy:ssä kehitettyä tuotantomenetelmää yhteysviranomaisen vaatimuksesta huolimatta. Perusteluksi on mainittu, ettei menetelmä ole vielä teknistaloudellisesti valmis. Perustelussa olisi pitänyt kuitenkin tarkemmin kuvata, kuinka paljon kalliimpi menetelmä on tällä hetkellä verrattuna haku-menetelmään.

Järkevää olisi ollut tarkastella vaihtoehtoa, jossa lohko 4 olisi jätetty toiminnan ulkopuolelle. Sitä vaihtoehtoa tarkastelemalla olisi voinut selvittää, pienenevätkö pöly- ja meluhaitat Iso Lamujärven kannalta merkittävästi alkuperäiseen rajaukseen nähden. Yhteysviranomaisen ei tällaista vaihtoehtoa esittänyt ohjelmavaiheen lausunnossaan, kun oletti, että uuden tuotantomenetelmän tarkastelu riittää.

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Selvitys nykytilan ympäristöstä on esitetty kunkin vaikutusosion yhteydessä. Vaikutusten arviointi on tehty pääosin arviointiohjelmassa esitetyllä tavalla, mutta kaikkia yhteysviranomaisen vaatimuksia ei ole otettu huomioon. Huomiotta jättämistä ei ole perusteltu, lukuun ottamatta lisävaihtoehtoa.

Vaikutusten arviointi on eri kohdissa kuvattu eri tavoin ja välillä nollavaihtoehdon pohdiskelu on jäänyt vähemmälle. Kasvillisuus- ja linnustovaikutuksissa, luonnon monimuotoisuus- sekä virkistyskäyttö-, pöly- ja meluvaikutuksissa on pohdittu nollavaihtoehdon ja toteutusvaihtoehdon vaikutuksia. Vesistövaikutuksissa on pohdittu erikseen nollavaihtoehtoa ja toteutusvaihtoehtoa kolmine vesienkäsittelyvaihtoehtoineen. Sen sijaan mm. kalastovaikutusten, maisema- ja kulttuuriperintövaikutusten sekä liikenteen vaikutuksia hankkeen toteutuessa on kuvattu, mutta tekstissä ei ole tarkasteltu nollavaihtoehdon vaikutuksia. Taulukkoon 33 on koottu tiivistetysti nollavaihtoehdon, pintavalutusvaihtoehdon sekä kemikalointivaihtoehdon vaikutukset.

Taulukossa on yhdistetty vaihtoehdot 1a ja 1b. Taulukosta puuttuu mm. liikenteen aiheuttamat pölyvaikutukset sekä pölyvaikutukset järveen.

Vaikutusten merkittävyyden arviointia on tehty satunnaisesti. Merkittävyyden perusteita ei ole esitetty selkeästi. Kaikkien vaikutusten merkittävyyttä ei ole pohdittu lainkaan, esimerkiksi liikenneturvallisuuden osalta. Vaikutusalueita on yritetty kuvata kartalla (kuva 32), mutta lopputulos ei ole onnistunut. Kartasta puuttuu useampikin vaikutusalue, ainakin vesistövaikutusten ja liikennevaikutusten osalta. Hankkeen ympäristövaikutuksia ei ole esitetty kumulatiivisesti koko hankkeen elinkaaren osalta. Toiminta-ajaksi on kaavailtu jopa 30 vuotta, millä on merkitystä erityisesti vesistö-, kalasto ja liikenteen aiheuttamissa vaikutuksissa. 30 vuotta on pitkä aika myös ihmisiin kohdistuvien virkistyskäyttövaikutusten kannalta.

Kaikkia ohjelmassa aiottuja, yhteysviranomaisen vaatimia tai asetuksessa mainittuja vaikutuksia ei ole arvioitu. Käytetyt arviointimenetelmät on kyllä pääosin kuvattu riittävästi ja arviointimenetelmät ovat tavanomaisia ja hyväksyttäviä, vaikkakin esim. linnustoselvityksessä oli puutteita. Arvioinnissa käytetty aineisto on pääosin lueteltu lähdeluettelossa tai erillisselvityksissä. Vaikutuksia koskevat selvitykset on kohdennettu pääosin oikein ja merkittäviin vaikutuksiin. Pölyn ja melun vaikutusalueeksi on saatu huomattavasti pienempi alue, kuin mitä lausunnoissa ja mielipiteissä vaikutusalueeksi on esitetty.

Seuraavassa käsitelty selostuksessa käsiteltyjä vaikutusten arviointeja tarkemmin.

Vaikutukset kasvillisuuteen

Vaikutukset kasvillisuuteen on selvitetty ohjelmassa esitetyn mukaan. Selostuksen mukaan hankealueen kasvillisuus poistetaan tuotannon alkaessa. Kasvillisuusselvityksen mukaan hankealueella ei ole arvokkaita tai uhanalaisia luontotyyppisiä tai poikkeuksellisen arvokkaita lajeja. Merkittävimpänä lajina on mainittu hankealueen ulkopuolella tavattu alueellisesti uhanalainen rimpivihvilä, joka voi pidemmän ajan kuluessa hävitä ojitusten seurauksena tai pintavalutuksen aiheuttamasta rehevöitymisestä johtuen kaikissa toteutusvaihtoehdoissa, mutta ojituksen seurauksena myös nollavaihtoehdossa. Ojituksen kuivattavat vaikutukset ulottuisivat Patasuon luoteis- ja pohjoispuolen ojittamattomien luonnontilaisten suoalueiden reuna-alueille.

Selostuksessa on esitetty tiedot vuonna 2002 tehdystä kasvillisuusselvityksestä, joka oli jo arviointiohjelman liitteenä. Sen mukaan Patasuo oli aikanaan edustava aapasuokokonaisuus. Nykyisin kuitenkin suo on pääosin ojitettu ja se on menettänyt lähes kokonaan arvokkaat aapasuoluonnon piirteensä. Viitapuron ympäristö todetaan luonnonarvoiltaan hyvin säilyneeksi ja edustavaksi, jonne selostuksen mukaan suoraan luontoa muuttava toiminta ei ulotu. Yhteysviranomaisen toteaa, että koska tämä suoluonnoltaan monimuotoinen alue on pienialainen, on kuitenkin suuri todennäköisyys, että turvetuotanto ja metsäojitukset tulevat muuttamaan monimuotoisimpia osia. Tämä on myös vuonna 2002 selvityksen tehneen Rehellin tulkinta. Itse Patasuon alue on jo muuttunut niin, ettei tuotantotoiminnan vuoksi menetetä korvaamattomia luonnonarvoja. Nykyinen ojitus ja mahdollinen turvetuotantotoiminta vaikuttanevat kuitenkin rimpivihvilän esiintymiseen ja menestymismahdollisuuksiin.

Vaikutukset linnustoon

Selostuksessa on esitetty tiedot vuonna 2002 tehdystä linnustaselvityksestä, joka oli jo arviointiohjelman liitteenä. Selostuksen mukaan alueen pesimälinnusto häviää tuotannon alkamisen vuoksi. Tuotantoalue voi kuitenkin selostuksen mukaan toimia muutonaikaisena levähdysalueena ja teerien soidinalueena. Patasuolla tavattu lintulajisto on selvityksen mukaan tavanomainen ja sen linnustollinen merkitys vähäinen. Kartoituksessa ei tavattu uhanalaisia lajeja.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys arvostelee lausunnossaan käytettyä linjalaskentamenetelmää ja toteaa, että periaatteessa vuonna 2002 tehdyn linnustaselvityksen päätelmät Patasuon linnuston merkittävydestä voivat olla pelkästään laskenta-ajankohdasta ja puutteellisesta tutkimuksesta johtuvia virheellisiä. Lausunnon mukaan linnustokartoituksen perusteella ei voida päätellä suon tämänhetkistä linnustoa kuin suuntaa antavasti, koska kartoitus on jo kahdeksan vuotta vanha. Lausunnossa todetaan, että riekkokannan arvioinnin kannalta huonosta laskentamenetelmästä ja väärästä laskenta-ajankohdasta huolimatta Patasuon linnustaselvityksessä on havaittu riekkoja. Tämä viittaa siihen, että Patasuo voi edelleen olla merkittävä riekkosuo, sillä riekkoja näkee linjalaskennassa vain satunnaisesti, ellei kanta ole poikkeuksellisen vahva. Lausunnonantaja on tehnyt itse lintuhavaintoja Patasuolla, ja havaintojen mukaan suoalue kuuluu lähistöllä pesivän kotkan reviiriin ja siten turvetuotannon aloittaminen heikentäisi osaltaan kotkan pesimäelinympäristöä. Havaintojen perusteella voidaan todeta Patasuolla olevan nykyisessä tilassaankin merkitystä uhanalaisen suolinnuston elinympäristönä.

Yhteysviranomainen toteaa, että suolinnuston kannalta Patasuo on muuttunut epäedulliseen suuntaan. Kohteella on kuitenkin arviointiselostuksen perusteella jonkinlaista merkitystä suolajeista riekolle, teerelle, kurjelle, kapustarinnalle, pikkukuoville ja lirolle. Linnustollisesti arvokkain alue on Patasuon pohjoispään lohko 4. Vaikutukset linnustoon on selvitetty tavanomaisin menetelmin kertaluonteisella linjalaskennalla, mutta yhteysviranomaisen vaatimusta täydentää selvitystä Patasuon luoteiskulman rimpinevan linnustotietojen osalta ei ole täytetty. Turvetuotantoalueen toimiminen muutonaikaisena levähdysalueena ei tunnu uskottavalta. Yhteysviranomainen pitää PPLY:n lausunnossa esitettyjä käsityksiä oikeina ja toteaa, että Patasuon linnustollinen merkitys on todennäköisesti selostuksessa esitettyä suurempi.

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Arviointiohjelman mukaan luonnon monimuotoisuutta aiottiin arvioida tehtyjen kasvilisuus- ja linnustaselvitysten perusteella. Aiottiin myös vertailla hankealueen luontotyyppejä ja lajistoa ympäröivien alueiden muiden soiden ja suojelualueiden luontotyyppeihin ja elinympäristöihin, mutta varsinaisesti näin ei tehty. Arviointiselostuksessa on päädytty toteamaan, ettei hanke uhkaa luonnon monimuotoisuutta, koska hankealueella ei tavattu rauhoitettuja tai valtakunnallisesti uhanalaisia kasvilajeja eikä suotyyppejä. Selostuksen mukaan hankealueella ei ole sellaisia erityisarvoja, että hanke uhkasi lähialueiden, Suomen tai EU:n luonnon monimuotoisuutta. Hankealueen ulkopuolelle jää ojittamatonta suoaluetta noin 120 ha. Selostuksen mukaan Patasuolla havaittua lintulajistoa tavataan Kärämäenjärvien Natura-alueella, joka sijait-

see noin 3 kilometrin päässä Patasuolta, mutta ei ole kerrottu, mihin tämä toteamus perustuu.

Yhteysviranomainen toteaa, että asiakohta on selostuksessa käsitelty keveästi ja osin puutteellisesti, mutta johtopäätös on oikeansuuntainen.

Vaikutukset pohjaveteen, lähistön kaivoihin ja arvokkaisiin pienvesiin

Hankkeen läheisyydessä ei ole pohjavesialueita, eikä hankealueella ole tiedossa arvokkaita pienvesiä, joten vaikutuksia näihin ei enemmälti tarvinnut selvittää. Lähistön kaivot on yhteysviranomaisen vaatimuksesta kartoitettu kaivokyselyllä (10 kyselyyn saatiin 6 vastausta). Vastanneista yhdellä oli kesäkäyttöinen porakaivo. Selostuksessa arvioidaan tämän perusteella, ettei Patasuon hankkeella ole vaikutusta kaivoveden laatuun tai riittävyyteen, koska ko. kaivo on yli kilometrin päässä hankealueesta.

Yhteysviranomainen toteaa, että asia on selvitetty riittävästi.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Maisemavaikutukset on arvioitu pääosin ohjelmassa esitetyllä tavalla. Selostuksen mukaan tuotantoalue ei tule näkymään kaukomaisemassa, mutta lähimaisema muuttuu tuotantoalueen muuttuessa kasvittomaksi. Sen sijaan Patasuon alue muuttuu kasvittomaksi. Selostuksesta puuttuu arvio alueella esiintyvän suomalaisen yleisyydestä kuntatasolla. Arviointiohjelmassa todettiin, ettei hankkeella ole vaikutuksia valtakunnallisesti tärkeäksi luokiteltuun kulttuurihistorialliseen Miilurannan asutuskylä-alueeseen. Yhteysviranomainen vaati, että on kuitenkin arvioitava liikenteen vaikutuksia Miilurannan kylälle. Selostuksessa on todettu, ettei hankkeella ole vaikutuksia kylämiljööseen. Väitettä on perusteltu hankkeen ja kylän välisellä 4,8 kilometrin etäisyydellä. Liikenteen vaikutusta kyläalueeseen ei ole kuitenkaan erikseen arvioitu. Näin ollen yhteysviranomaisen mielestä maisemavaikutuksia on tarkasteltu riittävästi, mutta selvittettävää jäi kulttuuriperinnön osalta.

Vaikutukset virkistyskäyttöön ja luonnonvarojen hyödyntämiseen

Alueen virkistyskäyttöä ja Patasuon luonnonvarojen hyödyntämistä selvitettiin yhteysviranomaisen vaatimuksesta asukaskyselyllä. Kysely postitettiin osoitteettomana hankealueen ympäristöön lähitalouksille Sydänmaankylälle (33 kpl), osoitteellisina lähialueen maanomistajille (27 kpl), Iso Lamujärven ranta-asukkaille/kiinteistöille (136 kpl) ja osakaskunnille (4 kpl). Kyselyyn vastasi 132, kun kaikkiaan kyselyä lähetettiin 200 kpl, joten vastausprosentti oli 66 %.

Kyselyn perusteella merkittävimmiksi käyttömuodoiksi ilmoitettiin kalastus, marjastus/sienestys, retkeily ja metsästys. 96 vastaajaa 132:sta piti marjastusta merkittävänä käyttömuotona. Kyselyn tulosten arviointia ja tulkintaa vaikeuttaa se, että kyselykaavakkeessa esitetty määritelmä "Patasuo ja sen ympäristö" on väljä ja eri vastaajat käsittivät sen varmasti eri tavalla. Kyselystä ei siten saatu täsmällistä vastausta siihen, mikä on juuri Patasuon merkitys esim. marjastukselle. Kysely kuitenkin osoitti, että Patasuolla ja sen ympäristöllä on sellaista virkistysarvoa, jota arviointiohjelmassa ei etukäteen arveltu olevan lainkaan (esim. merkitys marjastukselle).

Arviointiselostuksen tekstin ja yhteenvedotaulukon mukaan Patasuon virkistyskäyttömahdollisuus ja luonnonvarojen hyödyntäminen heikenevät turvetuotannon aloittamisen jälkeen, mutta termi heiketä on tässä tapauksessa liian lievä, koska esim. marjastus loppuu kunnostustoimien alkaessa hankealueella kokonaan.

Iso Lamujärvi on Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa merkitty seudullisesti merkittäväksi virkistys- ja matkailukohteeksi. Suunniteltu tuotantoalue rajautuu Patahiekkanlahden ranta-asetakaavaan. Ranta-asetakaavoitettu alue jatkuu Patahiekkanlahden pohjoispuolella niin, että pääosa Iso Lamujärven länsirannasta on ranta-asetakaavoitettu. Asetakaavoittamattomilla alueilla on voimassa Iso Lamujärven rantayleiskaava. Maakuntakaavan virkistys- ja matkailukohdemerkinnän perusteena on Iso Lamujärven saarten ja ranta-alueiden virkistyskäyttö. Iso Lamujärven rantakaavoissa ranta-alue on kaavoitettu pääosin loma-asumis-, retkeily- ja virkistys- sekä matkailukäyttöön. Selostuksesta puuttuu pohdinta hankkeen aiheuttaminen vaikutusten merkityksestä Iso Lamujärven alueen käyttöön seudullisena virkistys- ja matkailukohteena.

Muutamassa mielipiteessä arvosteltiin sitä, ettei asukaskyselyä ulotettu koko Iso Lamujärven ranta-asukkaille. Kysely rajattiin selostuksen kuvan 25 mukaisesti, joka tosin on epätasallinen. Karttaan on piirretty viiva järven poikki Hangaslahdelta Käkihahteen, mutta kuvan tekstissä kerrotaan, että kysely osoitettiin välille Hangaslahti - Jokilahti. Tavallisesti vaikutusten selvitysalueeksi rajataan noin kilometrin säde hankkeesta, joten tässä tapauksessa etäisyys pohjoisen suuntaan on huomattavasti pidempi. Saadun palautteen mukaan Patasuon vaikutusalue koetaan kuitenkin vielä laajempaan. Yhden mielipiteen mukaan tuotantoalueelta laskeutuva pöly kulkeutuu koko järven vesimassan läpi, sillä järvi laskee etelästä pohjoiseen Lamujoen kautta.

Yhteysviranomaisen pitää tehtyä kyselyä pääosin hyvänä, vaikkakin määritelmässä oli tulkinnanvaraa. Kyselyn perusteella saatiin käsitys vastanneiden mielipiteistä hankkeesta ja sen vaikutuksista. Arviointiselostuksessa ei kuitenkaan ole otettu vastauksissa esitettyä kritiikkiä huomioon siten, että toteutussuunnitelmaa olisi esimerkiksi muutettu tai rajattu.

Kalasto- ja kalastusvaikutukset

Arviointiohjelmassa aiottiin selvittää alapuolisen vesistön kalasto, kalastus, raputiedot ja ravustus olemassa olevien tietojen perusteella, mutta yhteysviranomaisen vaati Viitapuron ja Luomajoen kalastotietojen selvittämistä, sillä niitä koskevia tietoja ei ollut saatavissa velvoitetarkkailusta. Kalastukseen liittyviä asioita tiedusteltiin kyselyllä lähialueen asukkailta, Iso Lamujärven ranta-asukkailta ja osakaskunnilta. Kyselyn perusteella Iso Lamujärven merkitys kalavetenä koettiin tärkeäksi, mutta Viitapuron, Luomajoen ja Käsämäenjoen kalastuksellinen merkitys oli vähäinen. Selostuksessa arvioidaan Patasuon turvetuotannosta aiheutuvan lisäkuormituksen näkyvän Viitapurossa ja Luomajoessa pyydysten likaantumisenä, kalojen makuvirheinä, pohjan lietymisenä ja veden tummuutena. Selostuksessa on todettu, että näitä haittoja esiintyy nykytilanteessakin. Selostuksen mukaan alapuolisessa Viitapurossa, Luomajoessa ja Käsämäenjoessa ei esiinny lohensukuisia, vaateliampia kalalajeja, joiden elinoloihin lisäkuormitus vaikuttaisi. Hankkeella ei arvioida olevan vaikutuksia Iso Lamujärven veden laatuun eikä kalastoon ja kalastukseen, koska kuivatusvesiä ei johdeta

järveen. Pölyn vaikutuksia Iso Lamujärven kalastoon ei sen sijaan ole arvioitu. Kalatalousviranomaisen totesi lausunnossaan, että tehdyssä tiedustelussa Viitapurossa pyynnin kohteena oleva lajisto jäi epäselväksi.

Yhteysviranomaisen toteaa, että vaikutukset on selvitetty riittävällä tavalla, mutta selostuksessa ei ole kuvattu alapuolisen vesistön raputilannetta, eikä arvioitu vaikutuksia rapuihin ja ravustukseen, vaikka ohjelmassa niin aiottiin tehdä.

Vaikutukset vesistöön

Vesistövaikutuksia on arvioitu pääosin ohjelmassa aiotulla tavalla, mutta kuormituksen vaikutusta alapuolisen vesistön virkistyskäyttöön ei ole arvioitu. Samoin puuttuu yhteysviranomaisen edellyttämä arvio eristysojituksen vaikutuksista alueen ulkopuolella olevaan luonnontilaiseen rimpinevaan.

Selostuksessa on lyhyesti kerrottu Oulujoen-Iijoen vesienhoitosuunnitelman ekologisen tilan luokittelun tulokset Pyhäjoella ja Kärsämäenjoella. Selostuksessa ei ole tarkemmin otettu huomioon vesienhoitosuunnitelmaa ja siinä Kärsämäenjoelle ja Pyhäjoelle esitettyjä lisätoimenpiteitä eikä sitä, miten suunniteltu hanke vaikuttaa asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Vesienhoitosuunnitelmassa Kärsämäenjoella uudelta turvetuotantoalueelta vaaditaan lisätoimenpiteenä pintavalutuskenttää tai vastaa vesienkäsittelymenetelmää ympäri vuoden, joten vaihtoehto 1a ei vastaa vesienhoitosuunnitelmassa turvetuotannolle asetettua vesiensuojelutasoa. Patasuon ennakkotarkkailutulokset on esitetty taulukossa 9 puutteellisesti. Näytteistä määritettyjen pH:n ja liukoisten ravinteiden tuloksia ei ole esitetty taulukossa. Ennakonäytteiden tulokset olisi pitänyt esittää kokonaisuudessaan esimerkiksi erillisenä liitteenä. Patasuon vaikutukset alapuolisessa vesistössä on arvioitu laimenemissuhteen perusteella Viitapurossa, Luomajoessa ja Kärsämäenjoessa kesäaikana ja vuosikeskiarvoina. Laskennat on tehty arvioiduissa keskivirtaamatilanteissa. Ympärivuotinen pintavalutuskenttä on arvioitu vaihtoehdoista kokonaisuutena tehokkaimmaksi vesiensuojelumetelmäksi. Arviointiselostuksessa todetaan, että Kärsämäensuulla suulla laskennalliset pitoisuuslisäykset ovat laimentuneet niin pieniksi, ettei kuormituksen vaikutuksia voi enää juurikaan havaita. Kärsämäenjoen tuoma ravinne- ja kiintoainekuormitus vaikuttaa kuitenkin Pyhäjokeen ja oma osuutensa on alueen turvetuotannon kuormituksellakin. Vesistökuormitusta ja laskennallisia pitoisuuslisäyksiä ei ole esitetty erikseen ylivirtaama- ja alivirtaamatilanteissa. Yleisesti on todettu, että valuntahuippuja tasoitetaan vesiensuojelutoimenpiteillä, mutta selostuksessa ei ole tarkemmin selvitetty kyseisiä toimenpiteitä Patasuon ja sen eri vaihtoehtojen osalta. Selostuksessa ei ole myöskään arvioitu, miten mahdolliset kuormituspiikit vaikuttavat Kärsämäenjokeen, jolle jo nykyisin on tyypillistä hyvin korkeat fosfori- ja kiintoainepitoisuudet.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Kärsämäenjoen valuma-alueella sijaitsevat turvetuotantoalueet on lueteltu pinta-aloineen selostuksessa, mutta turvetuotannon yhteisvaikutuksia Kärsämäenjokeen ei ole esitetty, mikä on suuri puute. Vesistövaikutusten arvioinnissa jäi myös muuta selvittävää.

Pölyvaikutukset

Pölyvaikutusten arvioimiseksi on teetetty leviämismalli. Malli on tyypillinen tapa arvioida pölyvaikutuksia etukäteen. Pölymallin lähtötietoina on käytetty Pyhännän Kon-

nunsuolla vuonna 2000 mitattuja säätietoja, joista käytettiin aktiivisten toimintapäivien keskimääräistä säätilaa: lämpötila 20 °C, tuulen nopeus 3 m/s ja stabiilisuusluokka 2. Mallilla laskettiin turvetuotannosta aiheutuva ja tuotantoalueen ympäristöön leviävä hengitettävien hiukkasten (PM10) pitoisuuslisä vuorokausikeskiarvona. Pölyn leviäminen laskettiin näillä tiedoilla 16 eri suuntaan. Tuloksia havainnoitiin leviämiskartoin. Mallinnus ei ota huomioon lyhytkestoisia pitoisuushuippuja, eikä mm. aumauksesta ja lastauksesta aiheutuvia pölypäästöjä ja niiden leviämistä.

Mallin tulosten perusteella PM10- pitoisuudet eivät ylitä terveyshaittojen ehkäisemiseksi hiukkasille asetettua raja-arvoa Iso Lamujärven rannassa eivätkä loma- tai vakituksen asutuksen kohdalla. Mallin mukaan turvepölyä kuitenkin leviää Iso Lamujärveen asti tuulen puhaltaessa lounaasta ja lännestä 5-10 µg/m³ (pölyselvityksen kuvat 7 ja 11). Tämä on juuri se ilmansuunta, joka useiden mielipiteiden mukaan on kesäisin vallitseva tuulensuunta Patasuolta järvelle päin. Arviointiselostuksessa on esitetty tuuliruuusu Kajaanin lentoaseman mittaustiedoista, mutta varsinaisesti tätä tietoa ei ole arvioinnissa sovellettu, eikä kuvan 30 tietoja käytetty. Se olisi siten turhana tietona pitänyt jättää selostuksesta kokonaan pois, koska nyt kuva on hämännyt useita lausunnon ja mielipiteen antajia.

Mallinnus on siis tehty lähtötiedolla, että tuulen nopeus on 3 m/s. Tätä voidaan pitää keskimääräisen tuotantotilanteen kuvauksena. Mielenkiintoista olisi ollut nähdä mallinnus myös tilanteesta, jossa tuulen nopeus on suurempi. Konnunsuolla vuoden 2000 kesällä keskimääräinen tuulen nopeus oli välillä 1,3 – 6 m/s ja suurin tuulen nopeus välillä 3,1 – 11,2 m/s. Turvetuotantoalueilla yli 10 m/s tuulilla toiminta pitää paloturvallisuussyistä lopettaa. Käytännössä kuitenkin jo alemmilla tuulen nopeuksilla (noin 7 m/s) tietyt toiminnot keskeytetään, mutta on normaalitoimintaa tuottaa turvetta yli 3 m/s tuulilla. Turvetuotannon pölypäästöjen riippuvuutta tuulen nopeudesta ei tarkasti tunneta, mutta rajanopeudeksi on arvioitu tuulen nostaman turvepölyn selkeälle lisääntymiselle 4 m/s (Tissari J. et al: Fine particle emissions from milled peat production, 2006).

Pölypäästön määrään vaikuttavat turpeen kosteus, turpeen maatuneisuus, hiukkaskoko, tuotantomenetelmä, säätila ja tuulen voimakkuus. Pölyn leviämiseen vaikuttaa päästön suuruus ja hiukkaskokojakauma, ilmasto-olosuhteet ja ympäristön pinnanmuodot. Karkeimmat hiukkaset kulkeutuvat vain lyhyitä matkoja, mutta pienhiukkasten kulkeuma on huomattavasti pidempi. Turvetuotannon pölypäästöissä on sekä karkeita hiukkasia ja pienhiukkasia. Tissarin (2006) selvityksen mukaan noin puolet hiukkasista on alle 10 µm:n kokoisia ja kolmasosa alle 2,5 µm:n kokoisia.

Voimakas tuuli saattaa irrottaa pölyä kuivasta tuotantokentästä tai aumasta itseksseen. Näitä tilanteita ei etukäteen voi ennustaa eikä tilanteisiin etukäteen varautua. Turvetuotannon pölypäästöille on tyypillistä lyhytkestoiset pölyn pitoisuushuiput ja toisaalta pitkätkin päästöttömät tilanteet. Todennäköisimpiä olosuhteita korkeiden pitoisuushuippujen esiintymiselle ovat myöhäisillan ja varhaisaamun stabiilit olosuhteet ja päiväaikaisten neutraalit olosuhteet, kun taivas on pilvessä ja/tai tuulen nopeus on kova.

Käytetyn mallin epävarmuustekijöiksi on ilmoitettu puusto, tuulen nopeuden ja tuotantotoiminnan vaihtelu, suon pinnan kuivuusaste ja turpeen laatu. Yleisesti voidaan to-

deta, että mallinnuksen ja pölyhaittojen arvioinnin kannalta suurimmat tiedon puutteet pölypäästöjen määrästä ja leviämisestä koskevat toiminnan aiheuttamien pölyhuippujen määrää eri tuotantokausina ja päästöjen riippuvuutta sääolosuhteista, turpeen laadusta ja kosteudesta. Myös lisätietoa pölyn synnystä, leviämisestä ja vaikutuksista olisi tarpeen saada. Mittaustuloksia pitoisuushuipuista ja niihin vaikuttavista tekijöistä kaivataan vuorokausikeskiarvojen sijaan.

Selostuksessa mainitaan, että turvepölyn ei ole osoitettu aiheuttaneen vesistöjen rehevöitymistä tai madaltumista. Ei kuitenkaan viitata mihinkään tutkimukseen, jossa asia olisi osoitettu. Tosiasiassa asiaa ei ole ainakaan yhteysviranomaisen tietojen mukaan tutkittu ja olisikin vaikeaa tutkia. Pölyyn liittyvät mittaukset ja seurannat ovat erittäin hankalia johtuen pölyämisen epätasaisesta luonteesta. Turvetuotantoalueiden aiheuttama pölyhaitta alueen ulkopuolisille alueille ei ole jatkuvaa, vaan satunnaista. Satunnaiset haitat eli pitoisuushuiput saattavat olla kuitenkin kiusallisia riippuen siitä, missä niitä havaitaan. Asunnossa, asunnon pihalla, kesämökkin ja virkistyskäyttö-vesistön pinnalla haitan voi olettaa olevan epämieluisinta.

Selostuksessa todetaan, että mallinnusten ja kokemusten mukaan pölyvaikutukset rajautuvat noin 500 metrin vyöhykkeelle tuotantoalueen ympärille ja tätä etäämmällä haitat ovat satunnaisia. Todetaan myös, että epäedullisissa oloissa pölyä voi kuitenkin kulkeutua havaittavia määriä kauemmaksikin. Toteamus on epämääräinen, sillä ei tarkenneta, mitkä ovat epäedulliset olot ja kuinka kauas pöly voi kulkeutua.

Selostuksessa on päädytty toteamaan, ettei turvepölystä ole pysyvää haittaa Iso Lamujärven tilaan. Tätä perustellaan turvetuotantoalueilla vuosina 1988 – 1995 toteutettujen laskeumamittausten tulosten keskiarvoilla, joiden mukaan 800 metrin päässä turvepölystä aiheutuva lisälaskeuma on noin $1 \text{ g/m}^2/\text{kk}$ ja pienenee edelleen etäisyyden kasvaessa (selostuksen kuva 25). Laskeumamittausmenetelmästä on luovuttu jo vuosia sitten, koska se ei sovellu hyvin turvetuotannon pölyhaittojen toteamiseen. Menetelmällä on useita huonoja puolia. Keräysastian ollessa kuukauden maastossa siihen saattoi tulla muutakin kuin turvepölylaskeumaa riippuen paikasta. Oli lisäksi aivan sattumanvaraista, että pölypitoisuushuiput osuivat astiaan, joita oli tyypillisesti vain muutama siellä täällä. Myöskään ei ole mitään raja- tai ohjearvoa, joihin tuloksia voisi verrata. Viihtyvyyshaittaa osoittava laskeuman raja-arvo $10 \text{ g/m}^2/\text{kk}$ kumottiin jo vuonna 1982, eikä sen jälkeen voimassa ole ollut vastaavaa raja- eikä ohjearvoa. Selostuksessa olisi voinut arvioida pölymallinnuksen tulosten perusteella järveen laskeutuvan pölyn määrää ja vaikutusta tietyillä tuulilla. Siltä osin mallinnusta ei ole käytetty arviointiselostuksessa kaikilta osin hyödyksi.

Selostuksessa on todettu, että hengitettävien hiukkasten (PM10) raja-arvojen ylittyminen lähiasutuksen (loma-asutus) kohdalla on epätodennäköistä, mutta pölyhaittojen ehkäisyn kannalta olisi kuitenkin tärkeää huomioida lounaan puoleiset tuulet, kun kuivaa turvetta käsitellään Patasuon pohjoisosan (lohko 4) itäreunalla. Patasuolta Iso Lamujärveen laskeutuvan turvepölyn määrää ja merkitystä Iso Lamujärveen, sen tilaan ja järven virkistyskäyttöön ei ole pystytty arvioimaan. Arviointiohjelmassa on todettu, että "maan pinnalle laskeutunut turvepöly lisää humuspitoisuutta ja sillä voi olla jopa lievä lannoitusvaikutus". Vaikutukset lienevät vähintään samat pölyn laskeutuesssa veden pinnalle. Arvioinnissa ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon, että läheinen Iso Lamujärvi on merkittävä virkistyskäyttökohde, jonka rannoilla on erityisesti loma-

asutusta. Turvetuotantotoiminta ja loma-asutus sopivat huonosti lähekkäin, sillä tuotantotoimet ja loma-asukkaiden ulkonaolo keskittyvät poutasäihin.

Selostuksessa ei ole käsitelty yhteysviranomaisen vaatimaa lisävaihtoehtoa, jolla turve tuotettaisiin biomassakuivurimenetelmällä. Menetelmän aiheuttamat pölyhaitat olisivat normaaliin tuotantotapaan verrattuna olleet huomattavasti pienemmät. Kun tätä menetelmää ei otettu arvioon, olisi selostuksessa sen sijaan voinut mallintaa pölyn leviämisen kannalta tilannetta, jossa pohjoisin lohko 4 jäisi tuotannon ulkopuolelle.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostusta varten on teetetty pölymallinnus, joka on tehty yhdellä tuulennopeudella. Malli ei ota huomioon kaikkia lyhytkestoisia pitoisuushuippuja eikä kaikkia pölyäviä vaiheita, sillä niistä ei ole käytettävissä mallin tarvitsemia päästökertoimia. Laskeutuvan pölyn määrää, vaikutusta ja kulkeutumista Iso Lamujärvellä ei selostuksessa ole arvioitu, eikä siten pölyhaitan vaikutusta pystytä arvioimaan luotettavasti. Siksikin lausunnoissa ja mielipiteissä esitetty huoli pölyn vaikutuksesta etenkin virkistyskäyttöön on oikeutettu.

Meluvaikutukset

Meluvaikutuksia on arvioitu melumallilla. Mallin perusteella on arvioitu, että ohjearvojen ylittävää melua ei asutukselle pitäisi aiheutua päivisin eikä öisin. Samalla kuitenkin todetaan, että meluhaitan kokeminen on henkilökohtainen asia. Useissa mielipiteissä on tuotu esille, että järvi kantaa ääniä hyvin ja kauas.

Yhteysviranomaisen toteaa, että tehty melumallinnus on asiallinen, mutta ei ota huomioon läheisen järven osuutta melun kantajana. Näin ollen melun vaikutusta Iso Lamujärven virkistyskäyttöön ei ole pystytty luotettavasti arvioimaan.

Liikenne

Turpeen kuljetusreitti on Sydänmaan ja Miilurannan kylien kautta tielle 28. Tästä Haapavedelle ajetaan Kärsämäen kautta maantietä 766 pitkin. Ouluun ajetaan Saviselästä Piippolaan (maantie 8000), josta edelleen valtatieltä 4 pitkin Pulkkilan kautta Ouluun. Selostuksessa on mainittu, että turvetta voidaan toimittaa myös Kajaaniin. Reittiä ei ole ilmoitettu, mutta kuljetus tapahtuu tietä 28 pitkin. Vaikutukset liikenteeseen on kuvattu arviointiohjelmassa esitetyllä ja yhteysviranomaisen vaatimalla tavalla.

Selostuksessa todetaan, että turvetuotannon myötä raskas rekkaliikenne Sydänmaankylän tiellä 18447 sekä yhdystiellä 18443 Sydänmaankylältä Miilurannan kautta valtatielle 28 lisääntyy huomattavasti. Varsinkin osuudella Sydänmaankylältä Miilurannalle lisäys on merkittävä, 6 raskaasta ajoneuvosta 26 - 36 ajoneuvoon päivässä. Vuosittaisen Patasuolta saatavan turpeen kuljetukset vaativat noin 1100 rekkaa/vuosi. Vuorokaudessa turvetta kuljetetaan 10 – 20 kuormaa, enimmillään 30 kuormaa. 20 rekan päivittäisellä tahdilla turvetta toimitettaisiin noin kaksi kuukautta yhteen menoon. Laskelmissa ja vaikutuksia arvioitaessa ei ole kuitenkaan otettu huomioon, että rekka ajaa ensin tyhjänä tuotantoalueelle, joten ajoneuvosuoritteiden määrä on todellisuudessa kaksinkertainen selostuksessa esitettyyn.

Selostuksesta puuttuu maininta, että Oulun kuljetusreitti Saviselältä Piippolaan on valtakunnallisesti arvokas museotie, joka on merkitty maankuntakaavaan merkinnällä

"kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti". Merkinnällä osoitetaan tiehallinnon museoteitä ja muita kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittäviä tieosuuksia. Suunnittelumääräyksenä on todettu: "alueidenkäytön suunnittelussa on pyrittävä edistämään historiallisten reittien käyttöä soveltuvin osin matkailu- ja virkistysreitteinä, mm. pyöräilyyn siten, että teiden linjaus ja kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot säilyvät". Raskaan liikenteen vaikutuksia tälle tieosuudelle ei ole arvioitu.

Selostuksessa on todettu, että kuljetusreitin varren lähivaikutusalueella on 50 kiinteistöä, koulu ja urheilukenttä. On edelleen todettu, että turvekuljetukset aiheuttavat pöly- ja meluhaittaa, pakokaasupäästöjä sekä liikenneturvallisuuden heikkenemistä. Selostuksessa on näin ollen tunnistettu liikenteen aiheuttamia vaikutuksia, mutta niiden merkitystä ei ole riittävästi pohdittu. Patasuon turvekuljetukset aiheuttaisivat huomattavaa liikenneturvallisuuden heikkenemistä, kun heikosti kantavilla ja kelirikosta kärsivillä kapeilla sorateilla kulkee raskaita rekkoja merkittäviä määriä. Patasuon turvekuljetuksia varten reitillä kulkisi maksimissaan 60 rekkaa päivässä 2 kuukauden ajan 30 vuoden ajan.

Patasuon ympäristövaikutusten arviointimenettelyn aikana lähialueelle yvamenettelyssä parhaillaan olevan Kuohunnevan toimituskohde ilmoitetaan myös olevan Haapaveden laitos. Näin ollen kuljetusreitti on samoin Sydänmaankylän ja Miilurannan kautta valtatielle 28. Kun Kuohunnevan pinta-ala on 265 ha eli sama kuin Patasuon, voidaan olettaa kuljetettavan turpeen määrän olevan Patasuon luokkaa. Tämä tarkoittaisi, että mikäli molemmat alueet otettaisiin turvetuotantoon, raskas rekka-liikenne esimerkiksi Sydänmaankylän ja Miilurannan välillä kasvaisi nykyisestä 6 rekasta enimmillään 46 - 66 rekkaan päivässä, yhtäjaksoisesti 2 kuukauden ajan vuodessa. Maksimissaan Patasuon ja Kuohunnevan kuljetuksia varten tiellä kulkisi siis 120 rekkaa päivässä 2 kuukauden ajan vuosittain, 30 vuoden ajan. Puolet rekoista kulkisi tyhjänä turvetuotantoalueelle, puolet turvelastissa laitoksille päin.

Selostuksessa on lueteltu keinoja, joilla kuljetuksesta aiheutuvia pölyhaittoja voidaan vähentää (teiden päällystäminen, pölyntorjunta vedellä tai kalsiumkloridiliuoksella, turvekuormien huolellisella peittämisellä, alhaisemmilla ajonopeuksilla). Pakokaasupäästöihin ei turvetuottajalla ole mahdollisuutta suoraan vaikuttaa.

ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri –vastuualueen lausunnon mukaan toiminnan vaatima ympärivuotinen turpeen kuljetus raskailla ajoneuvoilla ei tiestön kunto huomioon ottaen todennäköisesti tulisi onnistumaan. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan liikenteen aiheuttamat haittavaikutukset korostuvat Patasuon hankkeessa tiestön kunnon ja asutuksen läheisyyden vuoksi. Yhteysviranomaisen mielestä raskaan liikenteen aiheuttamia, ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia ei ole riittävällä vakaavuudella tarkasteltu.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Arviointiselostuksessa on esitetty Patasuon työllisyysvaikutukseksi 37 – 39 henkilötyövuotta. Selostuksessa on myös esitelty asukaskyselyn tuloksia hankkeen tarpeellisuudesta ja vaikutuksista. Valtaosa asukaskyselyyn vastanneista ei uskonut hankkeella olevan juurikaan työllisyysvaikutuksia.

Merkittävä osa (86 %) vastaajista piti hanketta tarpeettomana. Suuren osan (84 %) mielestä hanke vaikuttaa erittäin tai melko paljon virkistyskäyttöön.

Suurin osa (86 %) vastaajista piti hankkeen ympäristövaikutuksia erittäin tai melko kielteisinä. Vastaajista 14 % oli sitä mieltä, että ympäristövaikutukset ovat melko tai erittäin myönteisiä, tai niillä ei ole merkitystä. Tärkeimpinä haitallisina vaikutuksina mainittiin vesistövaikutukset ja pölyvaikutukset. Hyvin yleisesti haitat koettiin hyötyjä suuremmiksi.

Yhteysviranomaisen toteaa, että kysely oli mielekäs tapa kartoittaa vaikutusalueen ihmisten käsityksiä yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Riskit

Selostuksessa on kappaleessa 7.9 lueteltu muutamia turvetuotannon ympäristöriskejä, joista tulipaloriski on suurin. Tulipaloriskiä ja sen torjuntaa on käsitelty kattavammin kappaleessa 6.8. Muiden riskien osalta torjuntakeinoja ei ole esitetty.

Jälkikäyttö

Arviointiselostuksessa on esitetty yleisellä tasolla jälkihoitoon ja –käyttöön liittyviä seikkoja ja todettu, että Patasuon jälkikäyttömuotoa ei vielä ole valittu eikä näin ollen sen ympäristövaikutuksia arvioitu.

Arvioinnin epävarmuustekijät

Selostuksessa arvioinnin epävarmuustekijäksi on mainittu se, että vesistökuormitus on arvioitu muiden olemassa olevien turvetuotantoalueiden tietojen perusteella. Selostuksessa arvioidaan, että päästöarviot ovat maksimiarvoja, koska vesienkäsittelyn oletetaan paranevan hankkeen toteutuksen aikana. Mainitaan myös, että kasvillisuus- ja linnustoselvitykset perustuvat yhden vuoden selvityksiin. Tarkalleen ottaen molemmat perustuvat yhden päivän selvityksiin. Todetaan, että vaikutusten merkittävyyden arviointia vaikeuttaa vertailutiedon vähyys ympäröiviltä alueilta. Pöly- ja melumallinnuksen osalta epävarmuustekijöitä on lueteltu vain liitteessä 4. Muita epävarmuustekijöitä ei ole esitetty.

Vaihtoehtojen vertailu

Vaihtoehtojen vaikutuksia on siis vertailtu, mutta varsinaisesti vaihtoehtoja ja niiden toteutuskelpoisuutta ei ole tarkasteltu. Silti on valittu toteutustavaksi vaihtoehto 1b sitä enemmän perustelematta. Joissakin lausunnoissa ja mielipiteissä korostettiin, että ennallistamalla alueen luonnontila parantuisi. Selostuksessa ei ole pohdittu nollavaihtoehdon yhteydessä ennallistamista, mutta sitä ei yhteysviranomaisenkaan ohjelmasta antamassaan lausunnossaan erityisesti vaatinut.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Arviointiselostuksesta puuttuu kokonaan koottu esitys toimista, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia. Joitakin keinoja on esitetty selostuksen eri kohdissa, kuten vesienkäsittelymenetelmät. Pölyämisen ja melun ehkäisykeinoja on esitelty vain yleisellä tasolla.

Seuranta

Selostuksessa on kerrottu, että toiminnan alkaessa Patasuolla toteutetaan käyttö- ja päästötarkkailua sekä vaikutustarkkailua, johon sisältyy vesistö- ja kalastovaikutusten tarkkailu. Melu- ja pölyhaittailmoituksia kerätään lähiasukkailta.

Selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon

Yva-asetuksen 10 §:n mukaan arviointiselostukseen on liitettävä selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon. Tämä selvitys arviointiselostuksesta puuttuu.

Osallistuminen

Arviointiselostuksessa on esitetty osallistumisen keinot. Asukaskysely on toteutettu arviointiohjelmassa ja yhteysviranomaisen lausunnossa esitettyä laajempaan. Joissakin mielipiteissä moitittiin sitä, ettei kyselyä lähetetty koko Iso Lamujärven ranta-asukkaille. Yhdessä mielipiteen mukaan on loukattu YVA-lain henkeä riittämättömällä tiedottamisella, kun lausuntopyyntöä ei ole lähetetty kaikille ranta-asukkaille ja mökkiläisille.

Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan YVA-hankkeen tiedottaminen on tehty riittäväällä tavalla, kun siitä on ilmoitettu kolmessa sanomalehdessä, neljällä virallisella ilmoitustaululla sekä kolmessa kirjastossa ELY-keskuksen internet-sivujen lisäksi. On ymmärrettävää, että kun arviointiohjelman ja –selostuksen välillä on kulunut näin monta vuotta, on moni voinut jo unohtaa koko hankkeen. On myös hyvin todennäköistä, että moni kesämökilläinen, joka asuu muualla kuin em. sanomalehtien levikialueella, ei ole saanut tietoa arviointiselostuksen nähtävilläolosta. Yhteysviranomaisen kuitenkin katsoo, että mökkiläisten arviointiohjelmavaiheessa toimittama yhteinen kannanotto hankkeesta on edelleen voimassa, joten mökkiläisten kannanotto on voitu ottaa asiassa huomioon.

Arviointimenettelyyn liittyvää asukaskyselyä lähetettiin yhteensä 200 kpl ja Iso Lamujärvellä Hangaslahti – Jokilahti linjan eteläpuolelle. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikka kyselyä ei ulotettu koko järven alueelle, saatiin kyselyn perusteella riittävä käsitys ranta-asukkaiden suhtautumisesta hankkeeseen.

Raportointi

Raportin ulkoasu on kohtalaisen hyvä, ja taulukot, kartat, kuvat ja erillisselvitykset pääosin havainnollisia. Taulukon 29 ja 30 sekä kuvan 31 teksti oli huonolaatuinen. Yhteenveto on melko pitkä, 12 sivua. Vaikutukset on taulukoitu havainnollisesti, mutta kaikkia vaikutuksia ei ollut selvitetty. Taulukkoon olisi myös voinut kuvata vaikutusten merkittävyyttä esimerkiksi +/- -merkeillä. Selostus oli joiltakin osin hieman sekava ja sisälsi tietoa, jota ei sovelleta juuri Patasuon hankkeessa. Esimerkiksi puhuttiin palaturpeen tuotannosta sekä maaperäimeytyksestä vesienkäsittelymenetelmänä. Joitakin tietoja toistettiin useissa kohdissa, mikä hankaloittaa lukemista, varsinkin kun asia on esitetty eri kohdissa kuitenkin hieman eri tavalla (esimerkkinä alueen nykytilan esittely ja tulipaloriski). Kartta, johon on merkitty hanketta lähimmät 9 loma-asuntoa, olisi kannattanut esittää liitteen 4 lisäksi varsinaisessa selostusosassa.

Yhteenveto ja arviointiselostuksen riittävyys

Arviointiselostuksessa on tarkasteltu hankkeen vaikutuksia kasvillisuuteen, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen ja maisemaan. On myös arvioitu vaikutuksia lähistön kaivoihin sekä vesistö-, kalasto- ja kalastusvaikutuksia. Selostuksessa on myös arvioitu vaikutuksia hankealueen virkistyskäyttöön ja luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä pöly- ja meluvaikutuksia. Myös liikenteen aiheuttamia vaikutuksia on arvioitu.

Kaikkia arviointiohjelmassa esitettyjä, yhteysviranomaisen vaatimia tai YVA-asetuksessa mainittuja vaikutuksia ei kuitenkaan ole selvitetty. Selostuksesta puuttuu mm. arviointi hankkeiden yhteisvaikutuksista alapuoliseen vesistöön. Ilmastovaikutuksia ei ole tarkasteltu lainkaan. Liikenteen vaikutuksia Miilurannan kylälle ja valtakunnallisesti arvokkaaseen Saviselkä - Piippola museotiehen ei ole arvioitu. Iso Lamujärven merkitystä melun kantajana ei ole arvioitu. Linnustoselvityksessä oli puutteita eikä liikenteestä aiheutuvia vaikutuksia arvioitu riittävällä vakavuudella. Liikenteen aiheuttamat haitalliset vaikutukset korostuisivat, mikäli Kuohunnevan hankekin toteutuisi. Tehty pölymallinnus ei vakuuttanut siitä, etteikö hankkeesta aiheutuisi haitallisia pölyvaikutuksia loma-asutukselle ja Iso Lamujärvelle.

Hankkeen hyötyinä voidaan nähdä liiketaloudellinen merkitys hankkeesta vastaavalle sekä työllisyysvaikutukset. Arviointimenettelyssä tunnistettiin haitallisia ympäristövaikutuksia, mutta hankkeesta vastaavan käsitys niiden merkittävydestä eroaa monilta osin lausunnoissa ja mielipiteissä esitetyistä kannanotoista. Etenkin hankkeen aiheuttamat haitalliset sosiaaliset vaikutukset korostuvat. Patasuon hanke maakuntakaavassa arvokkaaksi virkistys- ja matkailukohteeksi määritellyn Iso Lamujärven läheisyydessä on aiheuttanut alueen asukkaissa suurta vastustusta.

Patasuon ympäristövaikutusten arviointiselostus on kokonaisuutena arvioiden tehty kattavasti, mutta koska puutteellisten selvitysten vuoksi moni asia jäi epävarmaksi, ei selostus täytä kaikilta osin YVA-asetuksen 10 §:ssä mainittuja kohtia. Puutteet on eritelty lausunnossa erikseen. Yhteysviranomaisen katsoo, että Patasuon arviointimenettely on kuitenkin kokonaisuutena tarkasteluna riittävä, jotta voidaan tehdä johtopäätöksiä toteutus- ja nollavaihtoehtojen välillä. Yhteysviranomaisen katsookin, että Patasuon tapauksessa tulee valita nollavaihtoehto, joka johtaa kokonaisuutena tarkasteltuna vähiten haitallisiin sosiaalisiin ja ympäristövaikutuksiin. Suomen johtavana turvetuotantoyhtiönä Vapo Oy:llä on varmasti muita, sopivampia turvetuotantokohteita.

LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä virka- tai aukioloaikoina Pyhännän kunnanvirastossa (Manuntie 2), Pyhännän kirjastossa (Manuntie 4), Siikalatvan kunnanvirastossa (Pulkkilantie 4), Piippolan kirjastossa (Keskustie 11), Kärsämäen kunnanvirastossa (Keskuskatu 14), Kärsämäen kirjastossa (Pomojentie 3) ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (Veteraanikatu 1, Oulu) sekä internetissä osoitteessa www.ymparisto.fi/ppo/yva > Ennen vuotta 2010 päättäneet YVA-hankkeet > Patasuon turvetuotantohanke, Pyhäntä, Siikalatva ja Kärsämäki. Yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa sekä kopiot annetuista lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Pohjois-Pohjanmaan ELY-

keskuksen arkistossa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi mm. lausunnon- ja mielipiteiden antajille.

SUORITEMAKSU JA PERUSTELUT SEKÄ OIKAISUVAATIMUS

Maksu 9500 euroa (alv 0 %)

Perustelut Maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella annetun valtioneuvoston asetuksen (1097/2009) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2010 esitetyn maksutaulukon mukaan. Maksutaulukon mukaan YVA-laissa tarkoitettu lausunnosta arviointiselostuksesta, kun hanke tai sen vaikutukset ulottuvat yhden kunnan alueelle, on perittävän maksun suuruus 7100 euroa. Lisäksi peritään kuntakohmainen lisämaksu 1200 euroa, mikäli hanke tai vaikutukset ulottuvat useamman kunnan alueelle. Patasuo sijaitsee kolmen kunnan alueella, jolloin maksu on 7100 + 1200 + 1200 euroa eli 9500 euroa.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Lausunnon liitteenä on ohje maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Johtaja

Rakennusneuvos

Heikki Aronpää

Ylitarkastaja

Kirsi Kalliokoski

JAKELU Vapo Oy Paikalliset polttoaineet/Resurssit

TIEDOKSI Lausunnon antajat

Mielipiteiden antajat

Ympäristöministeriö (liitteenä arviointiselostus)

Suomen ympäristökeskus (liitteenä 2 kpl arviointiselostuksia)

LIITTEET 1. Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet (hankkeesta vastaavalle)

2. Maksua koskeva oikaisuvaatimus (hankkeesta vastaavalle)